

prof. emeritálního představení

ANTONÍNE ŠVEHLOVÉ

*předsedkyně Republikánské strany zemědělské a maloroľníckého lidu,  
čestná žena*

Občane,

na sjednání své strany ukončil jsem podle Věnkova (jehož osobního orgánu) svůj zahajovací projev těmito větami:

*„První člověk, který státní na občanství této země, byl zemědělec a bude to zanechávat, který bude politickým lídrem.“*

Tato věta říká úplně nepravdu, bývá to ovšem novodobá antropologie a etnografie, je to nejen parťák bratřů demagogických z volební arény, ale také nepravda urážlivá pro vzdělanost část obyvatelstva v Československu, pro kterou byla Vámi přece také řečena. Neboť co si můžete mysliti o lidech, kteří něčím vřítate lehkomyšlně věnu, o jejich věcné nemyslnosti je přesvědčen dnes každý muž?

Občane,

zaujal se známý člověk, který hledá „jakou věc“ ve slavnostním prohlášení politika v době volební.

Ale výrok Váš nepadá z úst nějakého člověka z koaličního večerního sněhu z úst občejněho poslance koalického, který za svou mluvu jen povinen ohlížeti okřesky a hlasování lidu v rámci své strany a vládnoucí třídy. Jste nejen předsedkyně agrární strany, jejíž hlavním vůdcem a programovým mluvčím, od něhož musí každá, aby muž jako původní a vývoj lidského zemědělství, je nejen nejprůběžnějším vnitřně-politickým diplomatem, vypočítaným vlivem národních hrubých politických, a tudíž i odpovědným za každé slovo, které jste i ministerkyně předsedkyně Československa, jakož i v teorii nejvyšším politickým úředníkem po prezidentovi v době volební, i před posloucháním agrárního sněhu byti slova z takových úst odečítána a věcně naprosto nepříslušná ve hrubě obecných pravdách čínských. Kam jste to vřítate úroveň politického a kulturního života v Československu?

## OTEVŘENÝ LIST

*panu ministerskému předsedovi*

ANTONÍNU ŠVEHLOVI,

*předsedovi Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu,  
českému zemanu*

Občane,

na sjezdu své strany ukončil jste podle Venkova (svého osobního orgánu) svůj zahajovací proslov touto větou:

*„První člověk, který stanul na chladnoucí kůře zemské, byl zemědělec a bude to zase zemědělec, který bude posledním člověkem.“*

Tato věta říká úplnou nepravdu, bije do tváře novodobou antropologii a etnografii, je to nejen pustá fráze demagogická z volební sezóny, ale také nepravda urážlivá pro vzdělanou část obyvatelstva v Československu, pro kterou byla Vámi přece také řečena. Neboť co si můžete mysliti o lidech, mezi něž vrháte lehkomyšlně větu, o jejíž věcné nesmyslnosti je přesvědčen dnes každý student?

Občane,

snad se usmějete naivnosti, která hledá „takové vši“ ve slavnostním proslovu politika v době volební.

Ale výrok Váš nepadl z úst nějakého šmoka z koaličního večerníku ani z úst obyčejného poslance koaličního, který za svou mzdu jest povinen obíhati okresy a balamutiti lid v zájmu své strany a vládnoucí třídy. Jste nejen předsedou agrární strany, jejím hlavním vůdcem a programovým mluvčím, od něhož musíme žádati, aby znal aspoň původ a vývoj lidského zemědělství, jste nejen nej přednějším vnitropolitickým diplomatem, vysoce uznávaným vládnoucími kruhy politickými, a tudíž i odpovědným za každé slovo, nýbrž jste i ministerským předsedou Československa, aspoň v teorii nejvyšším politickým úředníkem po presidentovi: i v době volební, i před posluchačstvem agrárním mají býti slova z takových úst odvážena a věcně aspoň nepřítci se hrubě obecným pravdám čítankovým. Kam jste to strhli úroveň politického a kulturního života v Česko-



slovensku, když všemi nejviditelnější osobnost politická může slavnostně pronést výrok, za nějž gymnasista dostal by pětku?

Či opravdu nevíte, že uplynula dlouhá tisíciletí lidského vývoje, než první lidská žena dovedla zasít a sklízeti, než sběrná a lovecká obživovací činnost lidská mohla býti doplněna obživnou činností a výrobou zemědělskou a chovnou?

Či opravdu se domníváte, že člověk vyšel hotov z ruky Hospodinovy, že Adam stvořen byl s rýčem v ruce a Eva z jeho žebra s přeslicí? Což toužíte po vavřínech onoho zatvrzelého hlupáčka z kteréhosi severoamerického státečku, který dal nedávno odsouditi učitele za to, že vznik lidstva vykládal podle strážlivé vědy, a nikoli podle naivní pohádky biblické?

A což opravdu — mimochodem řečeno — Vaše fantazie je tak chudá a stavovsky omezená, že si nedovedete představití poslední dny lidstva jinak, trochu méně idylicky, než se starostmi zemědělskými? Věru, dobře Vám to bylo již řečeno, že poslední člověk bude zemědělcem jen tehdy, podaří-li se poslednímu agrárníku pohltiti všechny ostatní zbývající lidi. Talent mu k tomu jistě chyběti nebude.

Občane, nač existuje věda, nač veškero snažení kulturní, když vůdce veliké strany a nejpřednější politický činitel ve státě smí odkopnouti to všecko a slavnostně hlásati holý blud, aby zalichotil svým straníkům? V jaké temné pevnině žijeme, že neotrásla se po Vašich slovech zdrcujícím smíchem? Nebo neodmítla jich s rozhořčením, které by Vás smetlo, protože vzdělanému národu nemohou přece vládnouti lidé gramotní jen v politické a stranické chytristice?

Neběží, opakuji, o malou věc. Tento detail, právě proto, že ho nemusilo býti užito, je v mých zracích strašlivě charakteristický pro metodu politické činnosti Vaší a Vašich koaličních soudruhů (mezi nimiž jste dokonce ten nejchytrější), budovanou jen na *ohlupovaném* lidu. A třebaže nemám ani lásky, ani úcty k tomu „národu“, který se dává ještě koaliční politikou voditi za nos a nehlučně do nej-



černější reakce v zájmu velkokapitálu a „demokratických“ povýšenců, přece jen naše soužití s ním je příliš blízké a rozhodující, než aby nám mohlo býti lhostejno, máme-li vedle sebe v táboře protivném živly kulturně a mravně ubité nebo živly myslící. Také se rozpomínám na doby, kdy prezident Masaryk — z nouze doufám váš nynější ctitel — jako profesor měl na nás na všechny dobrý vliv, když hlásal „duchovní obrození“, realism, rozum a poctivost. V těch několika letech československé „samostatnosti“ širší výsledky tohoto snažení byly zničeny: strach před vítězstvím sociální revoluce a spravedlnosti dovolil Vám navléci „husitskému“ národu jařmo koaliční, z něhož musí býti osvobozen, nemá-li ztratiti úplně vyšší smysl své existence.

Občane,

pamatujte si: poctivě myslící Československo máte Vy a koalice dávno již proti sobě, a já se tu zabýval Vaším výrokem jen proto, že jest povinností každého významem sebemenšího protivníka koaliční demagogie a reakce snášeti všemožné hřebíky do rakve tohoto ohavného režimu. Dějiny vyhodí jej pak z této rakve na smetiště historických bludů a bankrotů.

V Praze 10. září 1925



Vzpomínajíce a oslavující v těchto dnech osmé výročí bolševického vítězství, oslavujeme nejen světovou událost, která vedle vydání Komunistického manifestu a Kapitálu jest největší událostí v dějinách světového hnutí socialistického, nýbrž oslavujeme tím také počátek skutečné socialistické revoluce na světě, revoluční přechod z utopie a teorie k činům.

Činnost bolševická a činnost Komunistické internacionály, ať již byla a je tu a tam dosud přímo revoluční, nebo podle změněných poměrů především politická, diplomatická nebo pozitivně národohospodářská, jest ve skutečnosti stále prováděním té revoluce, která počala v roce 1917.

Přesto, že v mnoha zemích i v měřítku mezinárodním nastala po revoluční vlně z prvních dob poválečných reakce jako obvyklý důsledek revolučního odlivu, tvoří revoluce ruská a Komunistická internacionála uprostřed této reakce a rovněž v mezinárodním měřítku mohutný protiproud revoluční. Komunistická revoluce zkrátka neskončila ani za odlivu poválečné vlny revoluční, trvá a potrvá, dokud mocný stát sovětský potrvá, a Komunistická internacionála zůstane představitelkou revolučního marx-leninismu.

Tím liší se komunistická revoluce ode všech revolucí předchozích. Po revoluci renesanční, po Velké revoluci francouzské byla reakce úplná. Revoluce skončila, dosáhnuvši oněch úspěchů, jež jí dosíci dovolovaly objektivní poměry, ale byvši také nesmírně zklamána, pokud měla na srdci jisté ideály, jež mohly býti uskutečněny až po delší době. Každá velká revoluce vytvoří si z nadbytku životní síly, kterou má v sobě třída revoluci vedoucí, ideály, pro které doba není vždycky a všude ještě zralá. Nastává zklamání a to je hlavní příčinou reakce, která pak následuje.

U komunistické revoluce je tomu jinak. Odliv poválečné



nálady revoluční neodnesl jejího jádra, nýbrž toliko povrchní slupky. Jisté zklamání, které nastalo v masách méně probudilých, bylo rychle vyváženo konsolidačními úspěchy prvního státu dělnicko-rolnického za vedení bolševiků. A reakce našich dnů vždy znova je nucena zastavovati se před sevřenými šiky komunistických bojovníků. Děj se co děj, tolik je jisto, že Komunistická internacionála přežije dnešní reakci, a to znamená, že komunistická revoluce trvá a pokračuje.

Díků Leninovi a staré gardě bolševické byla komunistická revoluce tak důkladně vyzbrojena pro všechny eventuality a byla nadána takovou pružností a houževnatostí, že se ukázala býti nepřemožitelnou. Vědecký duch marxistický, který od počátku ji pronikal, byl nejlepším brzdou toho, aby příliš se nerozšířily klamné iluze a naděje, aby jistá střízlivost v posuzování všech situací nedala vzniknouti příliš bujným snům, po nichž by bylo muselo nastati rozčarování.

A tak se stalo, že zklamání, které se projevilo v části mas u nás a v západních zemích po odlivu revoluční vlny poválečné, pohřbilo jen mlhavé iluze demokraticko-liberální, maloměšťácké sny o parlamentární demokracii, sebeurčovací právu, tiskové a shromažďovací svobodě republikánské, hospodářské spravedlnosti, všennárodní politice lidové atd., ale neotrášlo věcnými, střízlivými nadějemi revolučně socialistickými, které jsou sice drsné a tvrdé jako skutečnost a práce, ale zato mohou býti a jsou také uskutečňovány krok za krokem, vyplývají z ustavičného boje a z neustálé práce systematické, organizované, cílevědomé.

Jestliže tedy revoluční odliv poválečný na jedné straně připravil masám určité zklamání, jež podporovalo poválečnou únavu a tím i vzrůst reakce, na druhé straně ztráta demokratických iluzí otevřela masám oči i uši pro revoluci komunistickou. Výsledek tohoto zkřížení dvou protivných proudů jest jen dobrý.

Osm let tedy trvá revoluce komunistická. Naši nepřátelé již přestali ji pohřbívat. Jen úplní hlupáci političtí věří ještě v její smrt, jen političtí uličníci snaží se ještě ji malovati



na smrtelné posteli. Ve skutečnosti každý další den jejího života a úsilí znamená její posílení na nové desetiletí.

Nezapomeňme: Všecky velké revoluce jako nezbytné důsledky lidského vývoje nakonec zvítězily, třebaže materiálně zanikaly v následujících reakcích a jejich myšlenky rozšiřovány byly ve zkomolené podobě. Zvítězí tedy i revoluce komunistická, ale zvítězí dříve a důkladněji, protože dnešní reakce nemůže zabrániti tomu, aby myšlenky komunistické revoluce, vyrůstající z nezadržitelné proměny hospodářské, nebyly propagovány v ryzí podobě a pomalu uskutečňovány v jednom ohromném státě i vnější politikou tohoto státu.

I když subjektivní poměry nedovolují tu a tam jednotlivým sekcím Komunistické internacionály stálého vzestupu a připravují jim vedle úspěchů také místní neúspěchy a porážky, přece komunistické myšlenky stávají se nutně a stále více trvalým vlastnictvím širokých vrstev pracujícího lidu na Západě a vítězně razí si cestu i do zemí východních a koloniálních, dávajíce tu podnět k politice, která znamená smrt imperialismu. Přitom kapitalistická buržoazie přes všechny konsolidační pokusy je vnitřně stále rozháranější a bezradnější, jsouc právě jen strachem z rudého strašidla přidržována k jisté solidaritě vzájemné, kdežto proletariát stále lépe chápe jedinou cestu ke svému osvobození. Dnešní ofenzíva buržoazní je všude v jádru zoufalou taktikou obrannou, proto také je tím zuřivější, čím blíže má dotyčná země k Sovětskému svazu; ale touto svou ofenzívou kompromituje se buržoazie jen tím více u širokých mas. Kdežto všechny akce proletariátu, i když jsou docela defenzívní, mají stále ostřejší povahu třídní a stále zřejměji a rozhodněji útočí přímo nebo nepřímo na sám řád kapitalisticko-buržoazní.

A vedle toho sovětská tvrz proletariátu! Denně zástupy mladých lidí jsou tu vychovávány v duchu komunistickém, denně nové a nové zkušenosti socialistické vycházejí odtud do celého světa, denně roste zdatnost Rudé armády, denně upevňuje se dělnický stát hospodářsky, denně roste jeho váha politická.



Osm let revoluce máme za sebou, za těch osm let nesmírné množství práce bylo vykonáno pro vítězství komunismu. Každým dalším rokem kvadraticky poroste význam této práce, váha Sovětů a Komunistické internacionály. Každý rok, o který se buržoazii podaří prodloužiti si život, připravuje zároveň a osudně dokonalejší úplnost její porážky a smrti.



Politicky indiferentní lidé jsou chorobou státu. Podle okolností velice těžkou chorobou. Je to souhrnem jakýsi cizopasník, který čeká, až co jiní vymyslí a vybojují. Myslí jen na sebe. Když slyšíte indiferentního člověka ve veřejných místnostech, ve vlaku, na ulici, jistá samolibost, povznešenost vyznívá z jeho řeči: „Co bych se staral o politiku, to nic nenese, z toho jsem již vyrostl. Volit nebudu, je mi to fuk, kdo tam sedí!“

Když takhle mluví jen určitá část vypasené kasty, pokrčí člověk rameny. Cizopasnictví je metodou jejího života, a její hlasy byly by hlasy reakce. Ostatně, všechny řády dnešní společnosti podporují tuto kastu, jsou pro ni vymyšleny a udělány. Proč by se neoddávala tu a tam politickému far niente?

Ale tragičtější je, když podobně mluví malí lidé s upracovanými rukama. Ti, kteří jsou automaticky bití v dnešním řádu, nebrání-li se ustavičně zuby nehty. Ti, kteří chybí v táboře bojujících za požadavky pracujících třídy, nejdou-li s nimi. Za buržoazii jedná vláda, mocenský aparát vládnoucí třídy, banky, velká kapitalistická sdružení. Za pracující a nuzné nemluvil a nejednal by nikdo, kdyby neměli svých politických a odborových organizací. A tyto organizace, činnost jejich, váha jejich, schopnost jejich, jsou toliko z pracujícího lidu, z počtu, jímž se organizuje, z jasné myšlenky, která jej vede, z mravní síly, kterou je puzen.

Ani však odborové organizace dělnické, to jsme viděli v předchozích dvaceti letech, nestačí samy k úspěšnému vedení boje za lepší existenci pracujících. Potřebují nutně velkorysého plánu, jasného názoru na společenský vývoj, občanské strategie v nejrůznějších situacích, které mají vliv na hospodářské poměry, a toho všeho může jim poskytnouti jenom politická strana, která snaží se viděti hodně daleko a hluboko za dnešní zápas.



A tak pracující člověk, politicky indiferentní, je nutně slepý ve chvílích nejvážnějších pro svou třídu, třebaže se často domnívá, že všemu lépe rozumí, a proto na politiku kašle. Nerozumí ve skutečnosti ničemu, co se kolem něho děje a co může náhle ohrozit jeho existenci i jeho život. Neboť kdo skutečně ví, oč běží, nemůže být indiferentní ve svém nitru, a není-li indiferentní ve svém nitru, má mít tolik úcty k sobě, aby nebyl indiferentní navenek.

V Československu je choroba indiferentnosti velmi těžká. Zlé je to v malém státě, když nouze o síly je stupňována netečností větší masy. Být politicky indiferentní znamená politicky nemyslet. „Já to nepředělám,“ říkají tito pohodlní lidé, zapomínajíce, že jeden nemůže sice nic předělat, není-li vyvolencem osudu, ale sto tisíc netečných je závaží na nohou těch, kdož chtějí kupředu a mohou všechno předělat.

V Československu indiferentnost byla posílena zklamáním, jež u pracujících vrstev všeobecně nastalo po říjnových iluzích demokratických. Spoléhali se na své vůdce, nikoli na sebe. A protože nenaučili se politicky opravdu myslet, stali se obětí oněch šalebných hesel vlasteneckých, kterých jest nejvíce zneužíváno politickými šantážníky a která jsou také nepohodlnějším *pláštěm indiferentnosti*.

Máme v Československu celou velikou stranu, která tyje z této indiferentnosti, spokojující se s několika vlasteneckými frázemi, a která šíří tuto indiferentnost v masách ohromným aparátem obchodní žurnalistiky. To jest strana takzvaných československých socialistů, velkovýrobní maloměšťácké indiferentnosti prospěchářské, kryjící se pláštěm vlastenectví a státotvornosti. Tato organizovaná indiferentnost je pak ještě mnohem nebezpečnější než indiferentnost netečných, je to bezedný zdroj reakce, která netiskne shora, nýbrž rozlézá se v lidovém jádru.

Volební úspěchy této indiferentnosti budou skvrnou na štítě československého lidu; práce proti indiferentnosti musí být zároveň prací proti demagogii československých socialistů.



## KÄTHE KOLLWITZOVÁ

Počínáme tuto galerii Reflektora mužným zjevem socialistické umělkyně německé, jejíž populární jméno jest Käthe Kollwitzová. Narodila se 8. července 1867 jako Käthe Schmidtová v pruském Královci z chudobných rodičů. Její otec jako vládní referendář odešel pro své politické a nábožné názory ze služby a dělal zedničinu a stal se pak kazatelem volné obce náboženské. Kreslířský talent jeho Katynky (měl čtvero dětí) vyšel brzy najevo a byla dána postupně do školy k několika známým rytcům. Roku 1891 vdala se za praktického lékaře Kollwitze, s nímž usídlila se v Berlíně mezi malými lidmi. Vzda se malování a věnovala se umění ryteckému. Když dorostly její děti, tvořila také plastiku. Byla v Paříži a ve Florencii. Již názvy jejích hlavních grafických prací mluví o duchu jejího díla: Listy k povstání tkalců (1898). Pošlapaní (1900). Carmagnole (1901). Hamburská krčma (1901). Mrtvé dítě (1903). Selská válka (1908). Pařížské krčmy (1904). Kresby Simplicissima (1909). Nezaměstnaný (1909) atd. Käthe Kollwitzová je geniální kreslířkou trpícího a bouřícího se proletariátu. Reprodukujeme dnes její Matku a dítě, jeden z mála jejích leptů, který má radostnější náladu. Další ukázky z jejího díla přineseme později. Připojujeme podobiznu umělkyně podle fotografie.

## THÉOPHILE A. STEINLEN

Přinášíme dnes dvě drobné ukázky z kreslířského díla francouzského mistra Théophile Alexandra Steinlena, jenž většinu svého kreslířského umění zasvětil proletariátu (především pařížskému) a jeho vzpouře, chudým lidem a jejich žalům i radostem. Nesčetné jsou jeho kresby vyšlé v anarchistických, socialistických i měšťáckých časopisech z let osmdesátých a devadesátých minulého století, v nichž zobrazoval Steinlen rukou měkce realistickou život dělníka a chudáka, život apače a pouliční holky, život pařížských předměstí, život fabriček a děvčátek z obchodů i výjevy ze stávek, demonstrací a povstání. Proslulé jsou také jeho ilustrace k různým dobrým knihám, mezi nimiž jest jeden román Anatola France a skvělé básně Jehana Rictuse Samomluvy chudásovy. Steinlen byl jemným Pařížanem, nikoli však ve smyslu buržoazním. Ilustroval také kamenotiskem dva svazky písní jistého francouzského skladatele, a tu vytvořil hluboce lyrické listy



lidských žalů a radostí: drobní lidé z dělné třídy mají i zde vrch. Vytvořil také několik pěkných plakátů v jejich době velmi proslulých. Velmi miloval a vroucně kreslil i děti a kočky. Především však byl výtvarným básníkem hrdinného života proletářského, drobnými kresbami, z nichž nejedna jest jako kovový pomník, stvořil přes měkkost kresby eposej proletářského strádání a milování, kterou budoucnost jednou ocení více než dnešek malicherných uměleckých libůstek a mód. T. A. Steinlen narodil se roku 1859 v Lausanne ve Švýcarsku, patřil k souhvězdí takzvaných kreslířů montmartrských, v letech osmdesátých patřil také ke skupině umělců a spisovatelů seskupených kolem uměleckého kabaretu Černá kočka, zemřel v lednu minulého roku. Z jeho díla je zjevno, že vyšel jako umělec z půdy zbrocené tolika revolucemi, byl to Francouz a Pařížan, ale přesto povaha jeho díla je mezinárodní, a dělníci celého světa mohou rozuměti jeho kresbám bez komentáře. Také dnešní naše reprodukce mluví řečí zcela jasnou pro každého dělníka. Podruhé přineseme jeho kresby ze světa dospělých. Také jeho portrét.

## POUČNÉ KONTRASTY

Nic nemluví tak zřetelně jako obrázky postavené proti sobě, když každý vypravuje o jiném světě. Přinášíme dnes dvě takových dvojic. Na této straně jest jedna: Bankovní a obchodní palác Riunione adriatica di scicurtà v Praze, dílo oblíbeného českého architekta buržoazního Pavla Janáka, a jako protiklad blok obytných domů dělnických z holandského Rotterdamu, vystavěný architektem J. J. P. Oudem, význačným představitelem stavebního umění opravdu moderního. Tyto dělnické domy byly postaveny za peníz přibližně stejně veliký (čtyř až pěti miliónů korun), za jaký pořízena byla pouhá fasáda onoho paláce pražského!

Janákův palác, toť podle vnějšího dojmu již honosivá pevnost kapitalismu, nestvůrnost a maškaráda, plýtvání penězi, materiálem, časem a prací, vyzývavá urážka nejen zdravého vkusu občanského, nýbrž i sociálních starostí dneška. Kdežto u bloku Oudova vítězí rozumnost, hospodárnost a účelnost. Byty otvírají se tu širokými okny, balkóny a terasami do prostranného dvora, který je hojně osázen a tvoří nádržku vzduchu a světla se sportovním hřištěm.

Na další straně druhá dvojice představuje kontrast ještě výmluvnější a tragičtější. Nahoře vidíme sociálně demokratický dům kladenský, palác U vládního koryta, jak říkají na Kladně, s komfortním hostin-



cem a biografem; pod ním táhne si pětičlenná rodina svůj „příbytek“ po pražských ulicích do nového bydliště.

Nelze jistě nic namítati proti tomu, postaví-li si dělnictvo v některém městě z vlastních prostředků dělnický dům pro své zájmy a pro své pohodlí. Ale kladenský palác sociálně demokratický, na který padlo prý sedm miliónů korun a který vystavěn byl i za peníze vládní — prý půjčky, dosud nezaknihované! —, nebyl postaven pro zájmy kladenského proletariátu, nýbrž proto, aby pozici proletariátu zeslaboval v zájmu vládnoucí třídy a v zájmu sociálně demokratických pohlavárů, kteří denně třídu dělnickou zrazují.

A zatímco milióny se vyhazují v „demokratické“ republice na paláce v zájmu protirevoluce, po městech a dědinách plouží se rodiny bez přístřeší. Spodní obrázek zachycen byl v Praze v lednu: je to rodina Josefa Velka, příslušného do Velkého Přítočna u Kladna, která s třemi dětmi (5 let, 3 leta, 8 měsíců) stěhovala se pěšky se svým „palácem“ do Braníka, budíc v pražských ulicích přiměřenou pozornost.

Podobá se to malé anekdotě: Redaktor tohoto časopisu potkal tuto smutnou skupinu ve Spálené ulici a hned si pomyslí: to by byl poučný obrázek pro Reflektora! Ale kde honem vzítí aparát? Sám měl naspěch. A tak mrzutě odcházel, že mu ušla příležitost, která se nenaskytne vždycky. Za několik dní setká se náhodou se soudruhem, který vytáhne obrázek a ptá se ho, nechce-li pro Reflektora tuto fotografii. Redaktor podívá se na ni a k největšímu svému překvapení pozná výjev, který spatřil ve Spálené ulici a nemohl ho zachytiti. To se ví, že byl nadšen. Tak můžete nám, soudruzi, nejlépe pomoci při našem díle! Tak lépe než neumělými verši, kterými jsme stále zahrnováni.

Nic nemluví řečí tak zřetelnou jako podobné kontrasty poučné, které nám poskytují ulice. . .

## RUDOLF KREMLIČKA

Rudolf Kremlička, jehož dvě krásných obrazů (s jednou kresbou) dnes reprodukuje v naší galerii, není revolucionář: chce býti a je také jen *dobrý malíř*, jeden nejlepší český malíř moderní (máme jich velmi málo), který však se nebojí prohlásiti o svém snažení toto: „Nemyslím, že jest tolik zapotřebí, aby malíř sděloval svými dojmy, co *jeho* zajímá, jako spíše aby našel onen srozumitelný vztah k druhým lidem, který by mohl zmenšiti vzdálenost, jež dělí umělcovu individualitu od mysli prostého diváka.“ — Jako moderní mistr našel sebe vlastně před prostou venkovskou dívkou z Českomoravské vysočiny a od té chvíle věnoval se krásným formám ženského těla, zdravého těla



proletářského, ztělesněného později v jeho modelu, jež nepřestává velebiti. Rudolf Kremlička není libivý malíř buržoazní smetánky, jejích fílen a vyumělkovaných krasavic: je malíř té ženy dělné, která neztratila dosud zdravé přírody ženské. V tomto smyslu jsou jeho ukázněné obrazy zpěvy ke chvále oné přírody, jejímž největším nepřitelem jest na každém svém kroku kapitalistický svět.

## PROSÍME O TROCHU KONKRÉTNOSTI

„Necenit si republiky znamenalo by nemít úcty před sebou samým a sobě nedůvěřovat,“ řekl prezident Masaryk při audienci na rozloučenou s parlamentem. Jako všechna ideologická rčení vyhlíží i toto rčení docela pěkně. Ale jako všechna ideologická rčení operuje i ono s neurčitými pojmy a rozpadne se, jakmile těmto pojmům dáme konkrétní, soudobý, skutečný obsah.

Republika může býti všelicos. Její forma a náplň mohou býti také tisíckrát horší, než například je forma a náplň anglické monarchie. Ctíti republiku pro republiku znamenalo by ctíti skořápku bez zřetele k jádru, které může býti pročervavělé nebo shnilé.

Ale což běží vůbec o otázku republiky? Nemí tato otázka trochu zastaralá? Aspoň u nás? Existuje významnější část československého lidu, a vůbec lidu v Československu, která by byla například pro monarchii? Pokud vím, a nehledíc k některým iredentistickým nebo úplně reakčním skupinkám, není u nás žádný větší činitel politický proti republice jako širokému pojmu, zato však jedna největší strana v Československu — strana komunistická — a s ní uvědomělejší masy pracujících jsou *proti měšťáckodemokratické, pseudodemokratické formě republiky a proti její korupční náplni*, což doufám je snad ještě nějaký rozdíl.

A my jsme právě proto proti *formě a náplni* Republiky československé, že máme „úctu před sebou samými“, že nechceme výti s vlky, pomáhati k moci nesnesitelné oligarchii, kterou musíme jako čestní lidé opovrhovat, že se bráníme ohavné reakci (nejen politické, nýbrž ve všech oborech života), do které nás několik povýšenců a šantážníků politických zavléká.

A my jsme právě proto proti *formě a náplni* Republiky československé, že sobě důvěřujeme, že cítíme u sebe dosti pravdy a síly, abychom tu její dnešní formu změnili a tu dnešní její náplň nahradili ve prospěch formy účelnější a náplně zdravější pro pracující vrstvy státu, opření o jasný, zřetelný, pravé skutečnosti odpovídající program a batalióny Komunistické internacionály.



A nejinak je tomu s pojmem demokracie, který je podkladem Masarykova rčení. Poněvadž máme lidovládu, soudí, je lid z úcty a důvěry k sobě povinen pro tuto lidovládu býti. Ale důkladná existence a početnost naší strany, opozice národních minorit, opozice pokrokovějších živlů měšťanských, tj. dohromady opozice a nespokojenost většiny československého lidu, dokazují, že v této republice vládne někdo jiný než lid. *Koalice opravdu nebyla a není lid. Koalice byla a je spřežení zájmů protilidových.* Aby byla zachráněna soukromokapitalistická forma republiky (která ostatně byla lidu vpašována, ó Švehlo!), aby mohlo býti její náplně použito k hospodářskému i politickému vykořisťování lidu, proto koalice vznikla a jen to je její dílo a zásluha.

Ale chci býti docela stručný. Srovnajte, pane presidente, třeba jen praxi tiskové a shromažďovací svobody v Anglii, Francii, ba i v Německu s touto praxí u nás, srovnajte pokrokovost národa před válkou s jeho maloměšťáckým a reakčním duchem dnešním, srovnajte sliby Washingtonské deklarace s tím, co skutečně jsme a co se s námi děje, srovnajte imunitní věci z parlamentu rakouského s imunitními věcmi v parlamentě československém — a snad pochopíte, proč proti této formě republikánské a proti *tomuto* duchu republikánskému chceme se brániti zuby nehty, až do posledního dechu.

## PRÁVO LIDU A NÁRODNÍ OSVOBOZENÍ

pospíšily si odpověděti na můj úterní článku. Právo lidu míní, že „republika všeobecného a poměrného volebního práva je taková, jakou si ji udělá voličstvo“. Podle teorie ovšem, ale v praxi? Byla, pánové, měšťácká ústava Československé republiky dílem a cílem jejího lidu po převratu, nebo byla nám podstrčena několika machry, kteří v prvních dnech chopili se otěží s jediným pevným úmyslem: zabrániti, aby republika nestala se republikou socialistickou a ne-sblížila se se sovětským Ruskem? Domníváte se opravdu, že můžete komukoli aspoň jednookému tvrditi to, co namlouváte slepým: že *komunisté* roztržili dělnickou třídu a zbavili ji majoritní moci? Vždyť přece znáte mnohem lépe než já dílo Tusarovo, vždyť víte, kde, kým a jak smluven byl prosinec ze strachu, aby ideami sociální revoluce nebylo nakaženo dělnictvo všechno. A konečně nejsem tak naivní, abych nevěděl, že v této republice všeobecného hlasovacího práva nerozhoduje lid, nýbrž ti, kteří se zmocnili všech prostředků a frází, jimiž lid je zpracováván, klamán a veden tam, kde chce jej míti oligarchie v zájmu zachování soukromokapitalistických řádů a oné měšťácké demokracie, která je tak příjemná a výnosná pro novopečené



státníky. A také je mi jasno, že vina je především na „socialistech“, kteří po 28. říjnu mohli dosíci alespoň splnění Washingtonské deklarace v duchu blízkém socialismu, ale nechtěli a raději se spikli s buržoazií a dodnes podporují raději reakci než jednotnou frontu dělníků proti buržoazii. — Národní osvobození se zase domnívá, že prostě zaměňují republiku za dočasný vládní režim a že prý — snad bezděčně — pomáhám těm, kdož jsou přímo proti základům státu. Tedy, aby nebylo omylu: Základem státu je mi jen a jen jeho pracující lid a ochrana skutečných zájmů tohoto pracujícího lidu jako třídy, nikoli oktrojovaná ústava republiky, ani její podkarpatoruská kolonie, ani cožkoli podobného, co se u nás stalo v zájmu měšťácké a soukromokapitalistické demokracie.

### ZNAMENÁ VLÁDA DĚLNÍKŮ A ROLNÍKŮ NOVÝ ČESKOSLOVENSKÝ 8. LISTOPAD?

Národní osvobození snaží se ze všech sil zatáhnouti legionáře do vod koaličních a má k tomu tím více odvahy, čím rozhodněji mění se oficiální legionářství z instituce politické v instituci velkoobchodní. Bankovní a obchodní velkokapitál oficiálního legionářství, o jehož původu snad se také jednou dovíme pravdu, nemůže nebyti proti revolučnímu proletariátu, a proto také Národní osvobození staví se rozhodně proti komunistům (v čísle z minulé neděle). Nutno pro to ovšem najíti ideové důvody, důvody samozřejmě hodně vlastenecké.

Komunistické zásady v praxi prý se neosvědčily, neosvědčily se ani jejich metody, Rusko není stát komunistický, hlavní příčina jest v neuskutečnitelnosti jeho ideálu, komunismus chce více než Kristus, od komunismu se couvlo. — Takhle mluvil již K. Havlíček Borovský proti socialismu, to je prastará písnička maloměšťácké ideologie. Kdo však zná spisy a řeči předních bolševiků i dějiny ruské strany bolševické, ví, že v ruské revoluci nešlo nikomu o komunismus a komunistický stát, který by honem uskutečňoval „ideály“, nýbrž o marx-leninskou taktiku třídního boje, opřenou o poznání „pravé skutečnosti“. V Rusku nebylo a nemohlo býti v nynější periodě komunismu v tom smyslu, jak o něm mluví Národní osvobození, totiž jakéhokoliv pokusu o beztřídní společnost komunistickou: i takzvaný „válečný komunismus“ byl jen ostrá forma proletářské diktatury, plně odůvodněná revolucí a občanskou válkou. To všechno ostatně již vysvětlil náramně přesně soudruh Bucharin renegátu Kautskému. Také otázka, od čeho k čemu se v Rusku „couvlo“, nedá se posuzovati ideologicky, nýbrž čistě věcně: nikdo nikdy netvrdil, že socializační proces



jest přímá čára a krátká čára, ale tvrdíme, že socializační proces v Rusku postupuje hospodářsky i duchovně, pokud toho dovoluje těžká půda, na které se odehrává, a že tu postupuje, díky bolševické revoluci a bolševické diktatuře, jako nikde dosud na světě.

Bolševická taktika třídního boje plně se osvědčila, protože i přes své chyby prováděna byla promyšleně a cílevědomě. Co by byli s pocaristickým Ruskem provedli Kerenští, je jasno každému, kdo si právě buržoazii necení na účet dělníků a rolníků. Hniloba emigrace, kterou znal již Lenin po roce 1905, páchne i u nás dostatečně. Bolševici zachránili a vybudovali veliké Rusko pro dělníky a rolníky, že to učinili bez buržoazie, proti buržoazii a na útraty buržoazie, to může mrzeti jen lžisocialisty, kteří jádro sociální otázky vidí jen v hezkých žvástech ideologických, ale nikoli ve skutečnosti třídního boje.

Národní osvobození předvídá již volební úspěchy naší strany a snaží se je předem vysvětliti tím, že naše dělnictvo bylo prý vychováno sociálně demokratickou ideologií zásadně opoziční, ano protistátní (?). — Tu je máte, maloměšťáčky! Páni z Národního osvobození nařikají tu prostě nad tím faktem, že většina československého proletariátu je třídně uvědomělá a socialistická. Že odůvodnění je trochu směšné, to pisateli, který je patrně československým socialistou, nevadí. Jemu jde o hospodářsko-sociální politiku, která by rozmnožovala „národní blahobyť“. A tu právě není možná dohoda mezi názorem socialistickým a tímto názorem měšťáckým. Uvědomělý proletariát na celém světě již ví, co to znamená, takový „národní blahobyť“, jehož smetanu dostanou horní desetitisíce a pracující lid jen odstředěné, pokřtěné mléko, ještě k tomu v takových porcích, aby se nepřejedl, a nádavkem náhubek, kulturní odpadky a berní šroub, nehledíc k tomu, že takový „národní blahobyť“ může dnes uskutečniti jen velká říše koloniální, kde se pak žije na útraty různých vykořisťovaných národů barevných.

Úspěchy naší strany jsou důsledkem jednak toho, že nemravný, politický a sociálně znásilňující režim habsburský nahrazen byl stejným režimem domácím, jednak i toho, že skutečná cesta k socialismu stala se pracujícím masám již zjevnou a jasnou.

Tato cesta k socialismu přes vládu dělníků a rolníků, přes dělnicko-rolnický stát, je cestou mezinárodní a nebude již nikdy jinou přes všecky vlastenecké nářky a kletby. Připravuje skutečně hrob buržoazii — naší i světové — a samostatnost pracujícímu lidu v sovětské Evropě. Tvrdí-li Národní osvobození, že „Evropa by nesnesla ve svém srdci komunistického režimu“, je to pouhé tvrzení, které nemá větší hodnoty, než řeknu-li já, že nedávno jeden soudruh, velmi „pravý“, dokazoval mi pravý opak. Je to však myslím jednak otázka diplomatická, s kterou se nechodí předčasně na trh, a jednak otázka politické konstelace,



kteřá v této periodě kapitalistického vývoje bude se ustavičně měnit. „Komunistický režim Evropy“ nastane, až to dovolí síly, jimiž disponuje Komunistická internacionála, a až to schválí nejlepší mozky, které má dnešní revoluční hnutí proletářské: Pak to může být 8. listopad — Bílá hora —, ale jen pro buržoazii. Porobu pracujícího lidu v Československu, 8. listopad pracujícího národa může přivodit jen politika nacionalistická a politika ve službách toho nebo onoho imperialismu. Ta jak známo hraje nejraději vabank, když jest v úzkých. Kdežto Komunistická internacionála naučila se již náramně dobře počítat, tak dobře, že svět bude za chvíli tancovat, jak ona bude pískat. Exponenti legionářského bankovnictví a obchodnictví na tom již pranic nezmění.

### ZEMANSKÉ STRACHY O SOVĚTSKOU VZDĚLANOST

Venkov (v nedělním čísle) povodil zase jednou své zemanské čtenářstvo pěkně za nos na účet sovětského Ruska. Použil k tomu návštěvy soudruha Lunačarského, lidového komisaře osvěty, v Berlíně a jeho výkladu před žurnalisty. Hlavní klam jeho zprávy vězí v tom, že světové žurnalisty, kteří se sešli k Lunačarského přednášce do vyslanecké budovy, vydává za tak špatně vychované a neurvalé, jako jsou naši žurnalisté koaliční. Takových dotazů a výkřiků, které Venkov vkládá do úst žurnalistům cizím, jsou ve slušné společnosti schopni právě jen redaktoři Venkova a podobných ušlechtilých listů. Svým utrhačstvím za každou cenu kvalifikoval Venkov sám věrohodnost své zprávy. Jinak neměl by se Venkov ani pro své čtenáře tvářiti tak hloupě a vypravovati jim tučnými literami věci dávno již samozřejmé. Dnes každý inteligentní člověk ví již: 1. že pro komunistu je skutečně jen marxism vědeckou metodou, která poskytuje možnost poznati pravou skutečnost života, oproštěnou od pověr náboženských a buržoazních; 2. marxisticko-komunistické a leninovské učení pro poznání i praxi jest v Rusku a stane se všude základem jednotné výchovy všeho lidu a veškeré mládeže; 3. že v mezích účelnosti potírány a potlačovány jsou v Rusku a budou jednou všude všemi prostředky všechny staré ideologie, otravující masy, brzdicí lidský vývoj a podporující vykořisťování člověka člověkem a třídy třídou; 4. že marxistický komunismus není liberalismem a že liberální „snášenlivost“ je zdrojem zmatku, kalných vod, ve kterých nejpohodlněji loví „vlastenci“ a „demokrati“; 5. že nutno marxisticky a materialisticky vychovávat od základu, tj. od mládeže, že mládež třeba především osvobodovat z bludů a ideologií náboženských a maloměšťáckých a že právě ruská mládež je zárukou



trvalosti sovětského režimu atd. Venkov ostatně falšuje i výroky Lunačarského, neboť soudruh Lunačarský jistě neřekl, že v Rusku bylo třeba obmezit studium dětí *inteligentní* třídy, nýbrž *buržoazní* třídy, což není jedno a totéž, jak agrární zemané mohou pozorovati na sobě. Po našem soudu, je-li Rusko chudé starou inteligencí, která se šla — a jak znamenitě! — uplatňovat za hranice, je to menší zlo, než kdyby byla zůstala doma a sabotovala sověty. Že budoucí inteligence z řad dělnických, vychovaná marxismem a leninismem, stane se chloubou Ruska, o tom nemusí Venkov pochybovat. Jakož ani o tom, že také česká inteligence bude kloudnější, až bude vycházet z komunistických škol.



## DOPISY Z PRAHY

V Praze 28. ledna 1925

Tak jsem se včera vrátil z malé cesty po jednom koutě naší — vlastně *jejich* — republiky, která měla především účel propagační, ale pak byla to pro mě i příležitost, abych se zase jednou řádně prošel po venkovských silnicích a pěšinách, kterých jsem buď zapomněl, nebo vůbec ještě neznal. Čím je člověk dále od Prahy, tím je mu veseleji, a čím více šlape silnice a venkovské cesty, tím lépe chutná mu jakýkolivěk oběd.

Ale nechci psátí dnes příhody své a zkušenosti ze dvou schůzek a asi desíti obcí a měst, v nichž jsem se zastavil. Píši úvod k těmto „dopisům z Prahy“, které chtějí v Reflektoru zastupovati besídku, fejeton, střepiny.

Proč právě „dopisy z Prahy“? Předně proto, že je chci psátí hlavně mimopražským čtenářům a čtenářkám našim, kteří jsou tím lepšími čtenáři, čím jsou dále od „pramene“, tím raději mají kousek upřímné řeči a tím poctivěji myslí to s každou dobrou věcí. V Praze lidé příliš mnoho vědí, a čím je tu kdo hloupější, tím více jest přesvědčen, že všechno ví lépe než ten druhý. V Praze peče se a vaří politika (pokud ovšem nepeče se a nevaří v Paříži nebo v Londýně), v Praze peče se a vaří literatura (pokud nepříjde již upečená a uvařená z Paříže), v Praze pekou se a vaří také ještě mnohé jiné směrodatné věci. Praha je veliká kuchyně a je v ní tolik kuchyňských vůní a smradů, že tu většina lidí má zkažený čich, zkažený žaludek, zkažený rozum a zkažené svědomí. A pak s nimi mluvte!

Naštěstí každá ošemetná hra může býti provozována jen tak dlouho, dokud nemají s ní lidé svých zkušeností. Lidé zkrátka Prahu již prohlédli. Pozoruje to člověk, kdykoli se ocitne na dvacet kilometrů nebo dále od Staroměstského náměstí. Také včera jsem to pozoroval mezi kopci pod Krkonošemi. Ptali se mě: „Tak copak je u vás v Praze zase nového?“, ale ptali se takovým tónem, jako by chtěli říci: „Tak co jste zase, vy blázni nebo šejdiři, provedli?“ Nevím z Prahy obyčejně nic, co by mohlo potěšiti dobrého člověka, a proto odpovídám pravidelně nějakou povšechnou větou a pospíším si dodat, že bývám sice v Praze denně, ale bydlím také hodně daleko „od pramene“.

Lidé venku myslí si zkrátka o Praze celkem totéž, co já si myslím: Praha je pěkná na dištanc nebo zblízka tak jednou za půl roku, ale věřit nesmí se jí příliš a pobývat v ní můžeš jen s kabátem dobře zapnutým. A mně připomíná Praha — nu například Skadarské jezero. Je to



napohled někdy pěkné jezero, ve skutečnosti však jen veliký nezdravý močál, který zarůstává tak bejlím, že poctivý parníček ani proplouti nemůže. A ještě dále si myslím, nač se namáhati, abys proplul se svou troškou tímto velkopražským jezerem kuchyňských odpadků, mařil bys jen čas, zatímco na venkově jest ještě tolik lidí, kteří rádi slyší trochu novinek z dálky, očištěných — jako kalná voda po delší pouti — od zvířeného rmutu velkoměstského.

Nemaje tedy, o čem bych chtěl hovořiti s pražským publikem, které je mnohem chytřejší mne, chci si aspoň pobesedovati v těchto „dopisech z Prahy“ na vzdálenost s lidmi, s kterými lze se dorozuměti a které mám rád. Mám k tomu jen jednu legitimaci: že jsem to již jednou dělal a čtenáři byli spokojeni. A vedle toho že je to část mého pravého povolání, jež mi je po chuti.

Neběží však o to, že bych v těchto kapitolkách chtěl Prahu pomlouvati a různé věci o ní prozrazovati nebo soustavně referovati o tom, co je tu nového. Blaze tomu, kdo takových zpráv z Prahy nepotřebuje, komu stačí zvěsti dálkou očištěné. Nechci nikoho o tuto blaženost olupovati klevetnickou horlivostí. Naopak. Jen dobře profiltrovaný nápoj, povzbuzující a posilující, chtěl bych vám nalévati ze své skleničky. To, co se v Praze děje, je často velmi lhostejno pro vás, anebo jest lépe, když o tom nic nevíte a zachováváte si čistý poměr k věcem, které jen v rukou jistých lidí jsou špinavé. Zato však to, co se může člověku přihoditi, co jest pro něj vnitřním nebo vnějším dobrodružstvím, významu více nebo méně poučného, zaslouží si býti vypravováno pro poučení nebo útěchu bližních.

Budou-li tedy i z Prahy popudy k mým „dopisům“, rád bych je zbavil pro své čtenáře pražské vůně, která nevoní, zato však našel bych v nich rád sociální jádro, které obsahuje užitečné látky. Bez pedanterie, s žertovným úsměvem marxisty, který vidí pořádek ve věcech, které jsou pro maloměstské ideology součástkou zoufalého chaosu, z něhož se zachraňují takzvanou duchaplností, posledním argumentem buržoazie, pokud nemůže sáhnouti k puškám, bodákům, kulometům.

O této duchaplnosti budu se moci rozhovořiti hned příště, poněvadž chci vás pobaviti protirevoluční kampaní papírovou, kterou několik měšťáckých spisovatelů a žurnalistů uspořádalo proti komunismu.

V Praze 10. února 1925

Tak jsem vám minule slíbil, že vás pobavím na účet malé protirevoluční kampaně, kterou si usmyslilo několik měšťáckých a maloměšťáckých intelektuálků a spisovatelů při schůzce v pohostinné



domácnosti bratří Čapků, aby vydalo svědectví o vysoké úrovni českých „pracovníků duševních“, která je tradiční: myslím aspoň, že už před 25 lety měli jsme příležitost pěti hymny na duševní velikost, statečnost a věčné mládí českého spisovatelstva. Od té doby viděli jsme skvělý vzestup J. S. Machara, Viktora Dyka, Arnošta Procházky atd. i skvělé kariéry Karla Čapka a Ferdinanda Peroutky a utvrdili jsme se v přesvědčení, že nic není na světě, čím by nás nemohl český spisovatel a žurnalista překvapit, čeho by nedokázal. Tedy chtěl jsem vám při příležitosti jejich ankety „Proč nejsem komunistou“ ukázat, jaké máme Barbusse, France, Gorké, Londony, Marany, Philippy, Sinclairy, Wellse atd.

Ale člověk míní a — mění. Ten člověk, co mínil, byl jsem já, a ten, co změnil, byl Ferdinand I., příjímím Peroutka z Tribuny a Přítomnosti, první velkoměšťácký žurnalista jejich maloměšťáckého národa. Toť muž, který denně propotí jednu košili duchaplností a akrobatickými kousky vyšší školy žurnalistické a představuje vedle Karla Čapka „prvořadou“ atrakci prvního světového cirkusu „ryze českého“. Obecenstvo tohoto cirkusu, to jsou budoucí českoslovenští běženci, kteří poběží za svým československým Kerenským, až prach se zdvihne na všech silnicích.

Nuže, tento Ferdinand I. Perutný změnil můj úmysl tímto: Napsal do Přítomnosti při jakési příležitosti, že verše soudruha Neumanna „Vzhůru, barevní proletáři!“ otištěné v 1. čísle Reflektora jsou projevem jedovatého, zmateného a papírového literátství. Soudruh Neumann zve prý „Zulukafra“ z titulního obrázku, aby přišel do Evropy a zničil tuto civilizaci.

Literární polemika o této věci nehodila by se ovšem do časopisu dělnického; proletariát našeho Ferdinanda nechte, nezná a nepozná, a co si myslí o takových věcech jeho lidé tam na onom břehu, je na našem břehu všem docela lhostejno. Ale z Ferdinanda stal se při této příležitosti Ferina, který nehorázně překroutil smysl básně a přitom prozradil se i jako hloupoučký Ferda, poněvadž bezděčně dal najevo nervózu své třídy, když běží o kolonie a prestiž bělochů.

Co nepochopil — nebo nechtěl pochopit — Ferdinand I. Perutný, pochopili prostí dělníci. Pochopili, že verše soudruha Neumanna oslavují boj proti imperialismu, že neběží o to, aby „Zulukafři“ vtrhli do Evropy zničit civilizaci, nýbrž aby ve vlastních zemích zničili útlak a vykořisťování evropskými sáhiby.

*V evropských džunglích průmyslových  
čekáme na vás.*



Že přijdete nás osvobodit? Nikoli, že se osvobodíte sami! Neboť osvobození kolonií znamená i osvobození evropského proletariátu, ztráta Indie a Egypta znamená sověty v Anglii a sověty v Anglii znamenají sovětskou Evropu.

To není ovšem jediná cesta, nýbrž jedna ze souběžných cest, které jsou raženy socialismu. To je kus třídní politiky dělnické, žádná jedovatost, žádná zmatenost, žádné literátství.

A naši dělničtí čtenáři pochopili, že také jejich obrázkový časopis musí tuto politiku provozovat stejně pestře a zábavně jako všestranně a důsledně. Chtějí hodně obrázků z kolonií, znát osud svých barevných druhů, chtějí a musí se učit vidět, cítit, myslet světově, mezinárodně. „Proletáři *všech* zemí, spojte se!“ — nabývá teprve nyní, vlivem velkorysé politiky sovětské, pravého smyslu a pravé popularity.

Ovšem bylo by to tak krásné, kdybychom výchovu v tomto směru přenechali měšťáckým biografům, kde si to buržoazie tak pěkně zařizuje, aby přesvědčila lid evropský a americký, že každý barevný člověk je proradný zlosyn.

Ale kosa přišla už na kámen. Chápeme nervózu vládnoucí třídy. Zatímco křečovitě udržuje svá koloniální panství a dělá svou koloniální politiku stále namáhavěji a nejistěji a biografů používá úsilovně k šíření rasové nenávisti a k záchraně prestiže imperialistických bělochů, — na Východě povstává docela jiná politika prstů náramně dlouhých, ale osvobozujících, a ty prsty nejnebezpečněji zasahují právě do nejchoulostivějších kolonií. Na měšťáckém horizontě rodí se strašlivé příšery: Anglie bez Egypta. Anglie bez Indie. SSSR v čele rusko-japonsko-čínského spolku. Československo podává bratrskou ruku sovětskému Rusku východní Haličí. Brrr!

Imperialistická Evropa má se čeho báti. Proletářská Evropa má se nač těšiti a o čem se poučovati. A proto obrázkový list dělnický (máme už nějaký téměř v každé zemi) přichází také se svou troškou a chce dělníkům ustavičně opakovati: Ti, co jsou v koloniích utiskováni, vykořisťováni, bití anglickým, francouzským nebo jiným bělošským imperialismem, jako vy jste utlačováni, vykořisťováni a bití, nejen vlastními vlastenci a kapitalisty, ale v nemalé míře i na rozkaz mezinárodního kapitalismu a cizího imperialismu, ti jsou vaši bratři a hlavní věc mají s vámi společnou. Jedni bez druhých můžete zvítěziti jen částečně. Konečného vítězství dobudete, až se spojíte, proletáři *všech* zemí!

Jak se dovídám, připravuje již redakce Reflektora série fotografií z kolonizátorské, civilizační, pacifikační činnosti pánů bělochů, prozatím prý musí se spokojiti s obrázky kreslenými. A tak jsem ji požádal, aby v čelo tohoto čísla dala obrázek — velmi již starý, ze starého socia-



listického časopisu Der wahre Jakob, z doby, kdy tisk přinášel dokumenty o civilizační a kulturní činnosti německé v koloniích. Němci kolonie ztratili, Angličané, Francouzi atd. si je rozebrali — poněvadž bojovali za sebeurčení a demokracii. . .

Ferdinande Ferino, kdybyste denně propotil duchaplností tři košile místo jedné, obveselujete na smrt jdoucí, jste klaun v posledním jejich cirku, my však jsme prostí dělníci pro svět, který se řítí vpřed. Et rien ne l'arrêtera! (A nic ho nezadrží!)

V Praze 10. března 1925

Protidrahotní demonstrace z minulého měsíce a nový zápas s maloměšťáckými živly v komunistické straně poskytly koaličnímu tisku pražskému příležitost velevítanou, aby zase jednou mohl zvlášť dokonale projevit svou prolhanost a nízkost. Jedno chápeme ovšem všickni: Vládnoucí třída měšťácká a maloměšťácká, stojící za touto žurnalistikou, musí napsati všechny síly, má-li se ještě po nějakou dobu udržeti ve svých pozicích: jsme příliš blízko sovětského Ruska, sedmdesát procent obyvatelstva v tomto státě je hluboce nespokojeno s režimem, tak povolným k reakci a velkokapitálu a tak tvrdým k pracujícím člověku, a korupční systém koaliční je popraskaná hliněná modla, která hrozí zasypati pod svými troskami velekněze státotvornosti, skryté se svými závodními koni, zámky a reprezentačními luxy a prostopášnostmi v jejím stínu. Proto bude se stále uchylovati k nejšpinavějším prostředkům, pokud jen budou podle jejího mínění schopny decimovati řady revolučního proletariátu, který je na pochodu, aby ji vystřídal. Neočekáváme tedy, ba nepřejeme si ani, aby naši měšťáčtí a maloměšťáčtí protivníci šli na nás v rukavičkách: svlékáme jim všude i ty poslední zbylé rukavičky, poslední zbylé masky fajnové ideologie, aby nikdo nemohl zůstat na pochybách, o koho běží: o surové formany protirevoluce a soukromokapitalistického světa, jejichž posledním slovem je všude bílý teror.

Ale člověk by řekl, že aspoň zevně a v zájmu takzvaného národa mohly by hlavně žurnalistické formy jejich boje býti u nás čestnější a rytířtější. Snad: kdyby české hulvátství nebylo téměř příslovečné již. V době takzvané samostatnosti rozvilo se opravdu čarovnými květy, že kdekdo zacpává si již v našich vlastech nos.

Koaliční žurnalistika rozpovídá se ovšem také často o takzvaném slušném boji žurnalistickém, páni od novin mají dokonce své čestné soudy, ba i o nutnosti „vyššího vzdělání“ pro žurnalisty se tu a tam pojedná s náramně vážnou tváří (jako by sprosták ve školách diplomovaný nebyl horší a nebezpečnější často pro obecnost než pouliční



pasák), — ale tu běží pravidelně o věc velmi ctnou: nějaký lump nazván byl lumpem, někdo dostal jméno podle pravdy a zásluhy. To je hřích proti dobrým mravům žurnalistickým. Žurnalistická řeč, aby byla fér, slušná, „parlamentní“, nesmí býti takto upřímná — vždyť snad vůbec nemáme lumpů v Československu —, a provádí-li novinář gauneřinu, musí ji prováděti s morálním patosem a akademickým slohem.

Ale říkám vám: nazvati lumpa lumpem je věc ctná (omyl je téměř vyloučen), zato však učiní-li dnes novinář například narážku na domnělou nebo skutečnou homosexualitu protivníkovu, je to podlost nevzdělaného chlapa, za kterou zaslouží pár důkladných podskaláckých facek. Silná slova vycházejí často ze silných srdcí, ale taková silácká podlost je zbraň zbabělých. Na silná slova pořádá se tu a tam — aby prestiž se zachovala — štvance, ale podlosti zbabělých nedá si žurnalistika vzíti.

Prestiž koaliční žurnalistiky jest ovšem již dávno v pekle. Nepravím, že nejsou v ní tu a tam lidé čestnější, s trochou svědomí. Je to zjev obvyklý, že potkáte novináře známého z dřívější doby (dnes je třeba co nejvíce se jich varovati), který hned zpočátku se omlouvá: „To já nepíši, to není můj obor.“ Nebožtík Pelant, který se vrhl do žurnalistiky kdysi s pokrokovým elánem, ale skončil náramně bledě, ještě v posledních dnech svého života stěžoval si, jaké svinstvo musí dělat pro chleba. A nedávno právě odešel jeden z koaličního deníku do listu poněkud slušnějšího, poněvadž už mu došla trpělivost, když ho komandovali k sprostotám.

Ale koaliční panstvo nemá ještě dosti na tomto svém žurnalistickém bahýnku: České slovo mělo (10. března) úvodník, který ve skutečnosti není ničím jiným než voláním po ještě horším spoutání a zkorumpování novináře. Skutečným kulim má se státi. Mezi jiným je tu tato přepřímná a nadmíru zřetelná věta: „*Komunistické demonstrace glosovány byly v listech v některých chvílích spíše novinářskými básníky než politiky, co to pak znamená, pochopí každý myslící člověk.*“

To znamená: Našli se v některých buržoazních listech novináři, kteří vyličili protidrahotní demonstrace podle pravdy a objektivně, zapomněli, že mají v zájmu koalice lhát, podvádět a hnojem kydat. Což ovšem znamenalo, že komunistický tisk mohl se těchto buržoazních listů dovolávat a koalice utrpěla blamáž (jednu z tisícerych ovšem jen).

Nejroztomilejší bylo to v Národním osvobození. Tu si také v první chvíli dovolil někdo psát objektivně, ale sotva to přečetl pan Sychrava nebo pan Papoušek, kteří aportují denně legionáře buržoazii, bylo zle a druhého nebo třetího dne se tu statečně lhalo a hnojem kydalo.



Soudruhu dělníče, myslíš si, že tato protirevoluční sebranka je vlastně jen k smíchu se svými neodolatelnými blamážemi. Ale uvaž, kolik tvých spoludělníků jest ještě tak pozadu, že čtou a podporují koaliční a protirevoluční tisk, který není pomalu už nic jiného než lež a sprostá senzace.

Je ovšem pravda i to, že měšťácký a maloměšťácký tisk podkopává si svými podvody půdu pod vlastníma nohama. Ve vlaku, na ulici, všude, kde je lidská frekvence, slyší člověk dnes stále, jak jsou lidé nedůvěřiví již k této žurnalistice, jak na ni hledí spatra. Ale přece ji podporují z toho nebo onoho důvodu. Proto je nezbytno, abys ty sám, soudruhu, byl méně pasivní, abys ze svého okolí stále aktivněji vypuzoval otravu lidu, abys napomáhal procesu, jímž lživý tisk bude zahuben.

Objektivní muž J. E. Šrom napsal z Moskvy o sovětském tisku do Přítomnosti: „Sovětský tisk — veliké slovo pro naše západoevropské nazírání — nelže a nevymýšlí senzační zprávy . . . i prosté reportérství stojí ve službách vládnoucího názoru“ (tj. ve službách proletariátu vedeného komunistickou stranou). Tak tomu bude jednou i u nás, až nebude tisku, který lže a vymýšlí senzace, aby ohlupoval pracující lid v zájmu kapitalistických loupežníků a jejich maloměšťáckých pomahačů.

V Praze 24. března 1925

Sotva jsme do minulého čísla Reflektora napsali několik vlídných slov o pravdymilovnosti a poctivosti koaliční žurnalistiky, již pospíšilo si Právo lidu a za ním ostatní spojenecké deníky přinéstí pádný důkaz našich tvrzení, zvláště podařený projev žurnalistické věrohodnosti.

Právo lidu nejlépe si vzalo k srdci známé přísloví o drzém čele. Nic nedbalo toho, že Kladenáci ustrnou nad nejnovější lži vyrobenou v jeho redakci, že půl Kladna vidělo velikost protidrahotního projevu z 15. února i to, že tento projev byl z balkónu poštovního úřadu i z jiných míst fotografován, že fotografie sama může křičeti proti jeho lži, nikoli — Právo lidu potřebovalo prostě kachnu, která by prolétla všemi listy a u vzdálených čtenářů kompromitovala dobrou pověst Reflektora. Naše kladenské a protidrahotní číslo s obrázkem sociálně demokratického paláce postaveného z milosti koaliční vlády lezlo za nehty sociálně demokratickému štábu, a tak vyrobena v redakci zpráva, že na našem obrázku kladenské demonstrace jsou slaměné klobouky a že je to starý sociálně demokratický projev pro všeobecné právo hlasovací, a nikoli fotografie z 15. února t. r.

Redaktor Reflektora, který sice již dávno říká a píše, že zbraní



měšťácké a sociálpatriotické žurnalistiky jest jen lež a podvod, byl chudák přesto ohromen, protože sám na Kladně v ten den byl a fotografování řídil a fotomontáž do Reflektora sám sestavoval, i věděl dobře, kolik lidí i sociálně demokratických to v Kladně vidělo. Pak se však usmál trochu škodolibě, zvláště když četl, že také v redakci Venkova, Národních listů, Českého slova viděli ty slaměné klobouky. A pak řekl:

„Když to žurnalistické panstvo koaliční má společně tak dobrý zrak anebo taková stejná vidění, ať se tedy sejde také společně u soudu, před který tak rádo žene komunisty.“ A šel k svému právnímu zástupci, aby podal žalobu na čtvero pravdymilovných redakcí. Naši čtenáři uvidí, jak pěkně holoubkové odvolají.

\*

A ještě o něčem jiném.

Dnešní buržoazie je macatá panička v nebezpečném věku, hysterická a posedlá strachem z těch konců. Takové dámy mají nejblíže ke stupním oltářů. Proto celá protirevoluční a protiproletářská republika stahuje se do tábora reakce a v měšťáckých listech čteme opět hlubokomyslné úvahy a rozhovory o náboženství. Otázka katolictví a protestantství stává se pro měšťáky a maloměšťácké ideology zase veledůležitou, rozhodně důležitější než drahota a perzekuce proletariátu.

V Přítomnosti, která je dobrým zrcadlem všech těchto pomatenců a zpátečníků, měli v minulém čísle jakýsi článek anglického děkana o světoborném problému křesťanských odrůd. Je to celkem čtení pro chudé duchem, ale našli jsme v něm větu velmi důležitou. Pan děkan usoudil:

„Nenáboženská mas je zjev nový, podivný a nedbalý. Poprvé v historii nejsou masy pověřivé, poprvé se zdají lhostejnými k vyšším cílům a útěchám náboženství. *Kam pronikne otravný vliv Karla Marxe a jeho následovníků, tam jest proletariát roztrpčeně protikřesťanský a protináboženský.* V Anglii a snad i v Americe má průměrný dělník upřímnou úctu ke Kristu...“

To jsme vlastně chtěli slyšeti. Zde máme černé na bílém, že *marxism jest jediný lék proti Kristu, proti Kristu kněží.* Slyšíte to, bezvěrci?

Učte se býti marxisty a leninisty!

V Praze 5. dubna 1925

V minulých dnech mohla se nemyslicí Praha labužnický kochati vybranými senzácemi: zázračným doktorem nakladatelem a měšťanským otcovrahem, dvěma lidmi „duševně“ více nebo méně chorými,



dvěma lidmi „z onoho břehu“, mimo jejichž „případ“ může uvědomělý dělník jít jen s ledovým klidem a pokrčením ramen.

Nakladatel Kočí patrně se již narodil s představou, že má spasitelské poslání. Nevím, co se snažil spasiti za svého mládí; když se stal nakladatelem, jal se za ohlušujícího řevu hrubé reklamy přinášeti spásu české literatuře: dělal lacinou českou knihu tím, že literaturu, za kterou se již neplatí honorář, tiskl mizerně na mizerném papíře (jinou dával stejně draho jako druzí), a posílal do světa umělecká díla hodnoty náramně problematické ve vydáních stále levnějších a mizernějších. Udělal nepořádek na knihkupeckém trhu a zkrachoval. Jeho vkus byl vždycky maloměšťácký a jeho nakladatelská činnost neměla nikdy páteře. Slátaninu tiskl s týmž klidem jako tu a tam něco dobrého. Nic nespasil, ani když začal znova. Teď se tedy vrhl na „zázračné doktorství“. Léčí prý sugescí. Věř-li však sám poctivě takové své schopnosti, jedno je dnes již jisto: že „léčil“ buď z nevědomosti, nebo z nedostatku odpovědnosti také choroby sugescí nevyléčitelné. V zájmu reakce je, aby s takovými kousky byla činěna senzace, nahánějící vodu na mlýn „idealistů“. V zájmu lidu by bylo, aby pan Kočí byl energicky vyléčen ze svého „mesiášství“ a byl zbaven možnosti šířiti pověry. Poctivý dělnický tisk byl povinen odmítnouti stručně a s klidným úsměvem celou senzaci a nepouštět se do širokých rozkladů. Kdo počíná své „lékařské“ krédo tím, že může „léčiti“ jen „dobré lidi“, a na prvním místě mluví o lidech „neznečištěných *onani*“, ten patří mezi „náboženské blouznivce“ nejhoršího druhu a marxista nemůže s ním vůbec mluvit. To marxistovi úplně stačí, aby věděl, s kým a čím má co činiti, a nebude si volat na pomoc lékařského odborníka. Lékaře si voláme, když si zlámeme nohu nebo dostaneme zápal plic, ale nevoláme si ho, když máme zaujati socialistické stanovisko k náboženskému třeštění. Neboť tu je lékař právě tolik jako laik v medicíně: může hledět na věc z hlediska zcela osobního a marxismu cizího. Jsou maloměšťácké senzace, jež socialistický tisk má prostě odbýti několika slovy, i když touží po zpravodajských vavřínech.

Pánové Hlasivci jun. a sen. — to již spíše chápu — poskytl socialistickému tisku vítanou příležitost k úvahám o rozkladu *měšťácké* rodiny. Nevím, proč se tak zdůrazňuje, že běží o měšťáckou rodinu. Či lépe řečeno vím to, ale nepovažuji to za správné. Monogamická rodina vznikla z hospodářských důvodů jako instituce majetné třídy vládnoucí a vykořisťované třídě byla vnucena: *každá* dnešní rodina, ať měšťácká a maloměšťácká, nebo selská a proletářská, má na sobě více nebo méně viditelné znamení tohoto svého původu. Poddanství ženy, peníze a legální potomci (odsouzení ve většině případů ke špatnému vychování) drží ji pohromadě. Teprve ve společnosti, kde žena



bude stejnou osobností jako muž a stejně samostatnou výrobní silou (byť v jiných oborech než muž), kde peníze nebudou pouto a děti stanou se věcí komuny, teprve tehdy zrodí se nová instituce snubní a družné, nezatížené kletbou třídní rodiny (bude-li jich ovšem ještě třeba v podobě institucí). Rodina vůbec se rozkládá, protože se rozkládá panství měšťácké třídy. Proletariát není tu výjimkou a není povolán ji obnoviti, jako není jeho úkolem obrozovat parlamentární demokracii: ani zde nemůže přejmouti prostě cizorodou instituci, nýbrž na jejích troskách bude stavěti nové řády.

Samozřejmě je pro nás náramně příjemno, vyjde-li rozvrat rodiny najevo právě tam, kde nejvíce se hlásá její posvátnost a krása „dobrých mravů“. Hle, tací ve své nahotě! Ale soudruhu, nač plýtvati slovem *bahno*? To u Hlasivců nebylo bahno, to bylo *peklo*. V bahně se lidé nevraždí, v bahně tučně a spokojeně kvetou s mastným úsměvem na tlustých tvářích. Hle, co je bahno: když tučný měšťák se stejně tučnou samicí v blahé shodě a jednotě provozují svůj kšeftíček, myslíce jen na zisk, na zlodějství a tupý blahobyť pro sebe a své otupované děti. To je pravé měšťácké bahno, kde pohodlně tyje z potu vykořisťovaných sobecká žravost. Kde se však bojuje, trpí, vraždí — byť jen pro ženu nebo pro peníze —, tam je peklo. A takzvané příbuzenské svazky jsou dnes právě nejprve k tomu, aby takové peklo činily ještě větším peklem. Otec proti synu, syn proti otci, rodiče proti dětem, děti proti rodičům — tak tomu chce šílená honba za životem, který se k nepoznání mění téměř každých deset let, tak tomu chce rozvoj osobnosti, pro kterou příbuzenské svazky nemohou býti již ničím a jejíž individualism nepoznal dosud květů sociální pospolitosti a družnosti.

Rána vypálená Hlasivcem ml. na jeho vlastního otce je poněkud hlučnější symptom vleklého rozkladu třídy a její instituce, nic ojedinělého ve své podstatě. Domnívají-li se měšťáčtí moralisté v bezmezně své sleposti, že to je rána na poplach, ponechme jim tuto příležitost k patetickým tlachům. V jádru nestalo se nic pozoruhodného: jen člověku neschopnému vyšší formy života vypověděly nervy službu, a člověk, nemoha žíti po měšťácku, zabil měšťáka otce, jednu příčinu svého maléru. Do bílého dne otevřelo se náhle zase jedno okno pekla; sterá, tisícera okna jsou prozatím ještě uzavřena. Víme však, co se za nimi děje, a víme také, proč se to musí díti. Příležitost k moralizování není tu pro nás žádná. A příležitostí nenávidět ohavnou společnost máme tolik, že otcovrah nemůže již nic k tomu přidati.

Praha si velmi libovala, jako vždy, v těchto senzacích. Noviny samozřejmě je ze všech sil podporovaly. Je to dnes jejich hlavní úkol. Ale proč se rozčilovati právě nad Prahou? Že by měla dávat dobrý příklad,



toho přece nikdo neočekává. Velkoměstský mozek chodí přece na venkov se uzdravovat. Ale pokud běží o senzace, není venkov lepší. U nás na dědině baví se všechny domácnosti již týden tím, že jedna občanka prý „si pomohla“. Milostpaničky i proletářky navazují na tento domnělý nebo skutečný fakt obšírné úvahy pokrytecky mravokárné, třebaže běží o domorodku. Mají zkrátka senzaci, úměrnou rozloze dědiny a počtu jejích čísel. Řekni jim, že jim po tom zhola nic není, budou uraženy. Promluv k nim o svobodě a mateřství, rozhodíš hrách po stěně. Je to dědina, kde se ještě bojí otvírat okna, aby čistý vzduch je nepovraždil. A je to dědina pravidlo.

V Praze 22. dubna 1925

Byl to řezník z jedné venkovské obce. Představoval téměř půldruhého metraku a zabral asi půldruhého metru sedadla. Náhodou zapadl do železničního vozu, kde sedávají ráno pravidelně dělníci. Necítil se tu příliš spokojeným; jen přítomnost dvou občanů „lépe oblečených“ ho povzbuzovala. Funěl mile a hledal očima příležitost k rozhovoru. Z ostatních přítomných nikdo neměl chuti této příležitosti mu poskytnouti. Konečně však padlo nějaké slovo tu a jiné tam; vagón, dříve velmi chladný, se zahřával, a lidé se dávali do řeči.

Řezník řekl to a ono; bystrý sluch mohl postřehnouti, jak pomalu zatačí k ráně ve svém srdci. Konečně už toho déle v sobě nesnesl:

„Tak naši bolševici dostali čestné velitelství nad ruskou divizí, co tomu, lidé, říkáte, je to drzost, takové hru-bé po-ru-še-ní me-zi-ná-rod-ní sluš-nosti!“

Lidé ve vagóně neříkali tomu nic. Oběma „lépe oblečeným“ nebylo vůbec asi do řeči; vyhlíželi, jako by řešili v duchu nějakou velmi naléhavou otázku bytovou nebo finanční. A dělníci jako by si mysleli: Vlez nám na záda se svou mezinárodní slušností. Takové blbovinky nás nepálí.

Ale řezník byl v proudu a ledový klid ve vagóně nemohl ho již zadržeti. Špačkoval, řekl bych, kdyby špaček nebyl pták celkem příliš štíhlý. Chrochtal bylo by snad vhodnější se zřetelem k celé osobnosti mluvčího. Pokud pak běží o obsah jeho rozhořčené samomluvy, byla to malá antologie z několika předchozích čísel Národní demokracie a Večera. To stačí.

Když to trvalo již delší dobu a lidé nemohli se bavit po svém zvyku, povídá jeden dělník dosti zdvořile:

„Pane mistře, upřímně řečeno, tohle nás tu nebaví. Ale kdyby nám tak pověděli, co říká o slušnosti jejich postel, když jsou na ní s maminkou, to by bylo snad zábavnější.“



Vagón se chechtal, řezník zrudl ještě více:

„To jste republikáni, když vás nezajímají takové pumpy do našeho národního těla? Když člověk koukne do vagónu, je to samý Český slovo, ale ve skutečnosti jste, mně se zdá, samí bolševici.“

„Daj nám s tím pokoj!“ zabručel někdo vzadu.

„A jestlipak, fotr, viděli už vopravdickýho bolševika,“ ozval se za řezníkovými zády černovlasý, asi třicetiletý dělník a vstal. „Jestli ne, tak se na mě podívej, pravej ruskej, a řeknou mi, nač by vlastně nadávali, kdyby ty pumpy do toho národního těla nelítaly. Museli by nadávat jen na daně, a lidi by řekli, že jsou taky bolševik. Ale hádat se přece nebudeme o mezinárodní slušnost. My si necháme svoje čestné velitelství páté rudé divize, a voni zase maj své hrubé porušení mezinárodní slušnosti. Taky něco pro radost a hlavně proto, aby mohli řečňovat. A jestli snad maj strach, že by jako ta rudá divize mohla jít za svým čestným velitelem na všechny řezníky, tak to řeknou a nedělaj hrdinu. Časy jsou zlý, na světě je všechno možný, já bych se tomu strachu tak moc nedivil. To vědí, čestné dárky jsou pěkné dárky, ale něco makavějšího čekáme jednou taky.“

Myslím, že řezník vystupoval jindy na Vinohradech, tentokrát slezl už ve Vršovicích.

Ten dělník vzal to trochu zkrátka, ale já si v té chvíli myslil, co by se ušetřilo času, papíru, energie, kdyby diplomaté, politikové, žurnalisté — aspoň na naší straně — mohli nebo dovedli s každou „blbovinkou“ takhle upřímně zatočit.

V Praze 8. května 1925

Paničky, více nebo méně emancipované, více nebo méně duchaplné, které se živí módní a společenskou žurnalistikou ve velkých denících — a mimochodem řečeno dokazují starou pravdu, že ženy opomíjejí státi se oním slibovaným živlem obrodným v oborech, do nichž podaří se jim vtrhnouti jako rovnoprávnému činiteli, a například tedy v žurnalistice dovedou stejně pěkně jako průměrní žurnalisté rodu mužského hověti všem slabůstkám svého obecenstva —, tyto paničky hlásají již delší dobu podle kteréhosi zahraničního barometru módního zánik „mikáda“. Což vzbuzuje jistý poplach v ženském světě všech tříd, a poněvadž ženská polovina lidstva je s polovinou mužskou spjata pouty příliš nezničitelnými, je „otázka mikáda“ i předmětem hojných diskusí ve světě mužském.

Řekl jsem, že je poplašen ženský svět *všech tříd*. Tedy i ženský svět proletářský, ovšem hlavně ten, který je dosud v první polovině průměrného lidského věku a není ještě měšťáckým a kapitalistickým světem



připraven o plnokrevný poměr k životu. Ne protestujte, soudruzi! Dokáží vám za chvíli, že „proletariát a mikádo“ je kapitola zcela přípustná, nejsme-li moralisty onoho povrchního druhu, který zatracuje všechno, co na první pohled vyhlíží jako frivolnost, co kouká vesele do světa a netváří se „mravně opravdově“ jako gymnasiální profesor po padesátce.

Vy udření soudruzi, vy utahané soudružky, vy všichni v továrnách, na dvorcích, v dolech, v domácnostech i jinde oloupení námezdnou prací a vražednými starostmi o požitky ze života, vy otcové a matky, nezapomeňte a neklňte, že vaše mladé pokolení smýšlí docela jinak, že svěží armáda vašich dcer a synků, hlavně ovšem ty dnešní pluky dívek z obchodů a kanceláří, fintí se trochu a zmocňují se složitějšího života s dobytelskou chutí. Zmrzčila-li společnost tak nebo onak život nám starým, nemůže a *nesmí* býti zmrzačený život ideálem mladého pokolení. A vy, kteří v našich řadách přes bídu svou bojujete za osvobození života, právě vy musíte mít nejvíce smyslu pro všechny jeho živé proudy, právě vy máte se lišiti od maloměstských tet a strejců, kteří se domnívají, že jest jim mravně se rozhořčovat, kázat a zakazovat, když sami již nejsou k ničemu.

Povíme si později něco o blahodárném významu onoho jistého uvolnění mravů, které lze pozorovati u ženské mládeže dnešní a které je silnými slovy odsuzováno i socialistickými moralisty, někdy právě těmi, kteří projevují nejvíce rozhořčení nad prostitucí a považují nevěstku za nejhorší oběť dnešního pořádku. Tito mravokárci nedověděli se totiž ještě, kde vězí pravá příčina prostituce a že prostituce má tím větší rozsah a tím odpornější formy, čím oficielní mravy jsou přísnější a — samozřejmě — i pokrytečtější. O tom tedy podruhé, dnes nám běží o mikádo.

Řekneme-li podle kulturních historiků, že všechny nové a nápadné způsoby ženského strojení se vznikají nebo zachycují se nejprve v takzvaném polosvětě a odtud přecházejí na „počestné ženy“ z vládnoucí třídy, aby konečně zevšeobecněly i ve vrstvách lidových (hlavní úlohu v ženské módě hraje od vzniku šatu erotika, a proto ženy eroticky nejvolnější a nejmělejší jsou průkopnicemi každé módy), neplatí zdá se tento všeobecný fakt, pokud běží o mikádo. Jen zdánlivě však, neboť nutno nám v tomto případě rozlišovati trvalý, rozvinující se zjev od okamžikové módy.

Nepůjdeme-li přirozeně až k mikádu černošek a jiných žen přírodních, shledáme brzy, jakž ostatně je všeobecně známo, že hromadně a s úmyslem objevily se krátce přistřižené vlasy u civilizovaných žen bílého plemene jako důsledek emancipačního hnutí ženského, jako jedno zevnější znamení feministické uvědomělosti. Shoditi těžké a po-



kořující břemeno dlouhých vlasů, opěvané staromódními básníky galantními, ale ve skutečnosti tak obtížné, a tímto způsobem vyrovnati se v jedné věci snadno a rychle mužům — tato myšlenka nebyla ne-logická a nepřirozená. Krátké vlasy zdomácněly více nebo méně v ženských kruzích feministických a revolučních. Toto mikádo ne-bylo však a není efemérním zjevem módním, nebyla to také erotika, která je především zrodila. Je to zevní znak něčeho hlubšího: znak emancipačního proudu ženského, který přes všechny své chyby, směš-nosti a nedomyšlenosti značí jako celek, že žena nezadržitelně postupuje jako osobnost, osvobozuje tuto svou osobnost, a tím přímo nebo ne-přímo, vědomě nebo bezděčně koná revoluční dílo, rozrušuje základy mrzkého kolosu soukromokapitalistické společnosti. Tento děj je nad-míru slavný přes všechny titěrnosti, které jej provázejí. Z těchto titěrností sterých a sterých jsou však krátké vlasy ženské jistě maličkostí a vnějšností nejrozumnější a nejsympatičtější.

Mikádo jako móda však, která rozšířila se v nedávné době širokým proudem po celém polosvětě i velkosvětě a odtud po mladém ženském pokolení proletářském, neliší se ovšem *do jisté míry* ničím od mód jiných a může opravdu jednoho dne zakusiti odliv, který způsobí mnoho starostí módním panenkám a vynese pěkné peníze vlásenkářům, kteří budou míti jistě velmi vlivné prsty v této změně. Chvilková móda vynesla je na povrch, táž móda zase je pohltí. Ale nikoli již docela.

Krátké vlasy ženské přetrvají rozmary a obchody dirigentů mód-ních proměn. V těchto povrchních proměnách stále hromadněji uplatňují se dnes vlivy snah o zahlazení oděvních rozdílů mezi mužem a ženou, móda sama podléhá novému vývojovému činiteli, a krátké vlasy ženské potrvají uprostřed těch rozmanitých přílivů a odlivů módních jako trvalá již „vymoženost“ ženského světa. Sta a tisíce žen i mužů najde zalíbení ve vkusné prostotě tohoto účesu, který může býti také různě obměňován a který, i když nesmí býti zanedbáván, má-li zůstatí okrasou hlavy, vyžaduje přece mnohem méně péče, času a prostředků, je zkrátka pohodlnější než vlasy dlouhé...

Z řečeného vidno, že proletariát nemá příčiny, aby hleděl spatra na mikádo mladého i méně mladého pokolení ženského: u módních fíflen zmizí krátké vlasy, až módní časopisy dají k tomu rozhodný pokyn, ale u rozumných a bojovných žen a dívek potrvá jako malé znamení toho, že toto nové ženské pokolení vědomě nebo bezděčně touží po pravém soudružství mezi mužem a ženou. Nepomlouvejte tedy jejich mikádo, pohlaďte je laskavým pohledem nebo laskavou rukou lidí, kteří vidí dále než pisatelky módních hlídek a než žblabuňkové, kteří se domnívají, že svět změní morálními injekcemi. Je to docela pitomé maloměšťačství, ta tekutina v jejich injekčních šprickách.



Několik soudruhů požádalo redakci Reflektora, aby tu a tam byly uveřejňovány v Reflektoru také ukázky z poezie oněch mladých básníků a spisovatelů, kteří sice hlásí se k Leninovi a naší straně, ale v poezii jdou cestami dělnictvu většinou lhostejnými nebo nesrozumitelnými. Redakce činí v tomto čísle počátek, otiskujíc bujnou báseň Vítězslava Nezvala, mladého lyrického býka, nezkrotného temperamentu a nadání. I požádala mě, abych našim dělnickým čtenářům řekl k tomu několik vysvětlujících slov o těchto mladých lidech bujných, kterých je snad méně než půl tuctu, ale nadělají si hluku a reklamy jako světový klub sportovní.

Jak známo, přišli tito básníci a teoretikové do literatury jako *spisovatelé proletářští*. Ale jediný Jaroslav Seifert z nich našel ve své první sbírce básnické Město v slzách nové, bezprostřední a slibné tóny povahy čistě proletářské, protože jako naivní, málo školami vycepovaný proletář z předměstského ovzduší dělnického a polodělnického vyjadřoval samorostlou téměř formou třídní city a představy svého skutečného života. Všichni ostatní — a Seifert pak rychle za nimi — dali se cestou obvyklého literátství: počli dělati vědomou literaturu a hledati své místo v „literárním světě“. Tu jejich třídní ideologie proletářská nemohla zabránit tomu, aby „literární svět“, ve kterém počali žít a který je nutně prosáklý měšťáckým myšlením a cítěním, nepudil je rychle nad rodnou nebo adoptovanou třídu proletářskou do oněch zdánlivých „nadtřídních“ výšin, v nichž musí se podle svého nejhlubšího cítění a v důsledku umělecké tradice vzniklé v měšťáckém světě pohybovati každý pravý básník.

Tu pochopili, že nemohou platit již za básníky *proletářské*, nýbrž nejvýše za básníky *pro proletariát*. Básníkem tohoto stadia byl Jiří Wolker, formou nejméně revoluční, v polovině své lidské i básnické osobnosti zatížený maloměšťáctvím, ale neskonalé opravdový a poctivý. Pro svou maloměšťáckou polovinu stal se sympatickým intelektuální buržoazii, pro revoluční poctivost stalo se jeho jméno drahým a populárním v uvědomělém českém dělnictvu. Je směšné rozumovat o tom, dohadovat se toho, která část jeho osobnosti byla by v dalším jeho vývoji nabyta převahy: je to měšťácká, individualistická pověra, že člověk má sebe celého v sobě, neboť většinu každého vytváří ustavičně okolní život.

Ale proletariát je něco zcela jiného než „literární a umělecký svět“. Kdo žije v duchu tohoto světa a chce míti v něm úspěch, nemůže sloužiti literárně a umělecky proletariátu, ledaže by představoval objev, jaký se vyskytuje nesmírně zřídka. Wolker umřel a ostatní jdouce za Karlem Teigem, svým teoretickým bubeníkem, vzdalovali



se rychle od proletariátu a vnikali stále hlouběji do „uměleckého světa“. Nastal konec „proletářského umění“, a nastal dříve, než se mohlo pokusit využít všech svých možností, patrně proto, že zvolněné tempo světové revoluce a všechny ty její obtíže, pomalu se zjevující, nebyly již vhodnou atmosférou pro lyriky.

Z celé této „výpravy chudých“ zbyl dnes jen takzvaný poetism, slepený Karlem Teigem dosti obratně z prvků velmi starožitných. Je to nový vpád takzvané čisté lyriky do české poezie. Závit na úžicím se šroubu, kterým měšťácká poezie zavrtává se do hrobu. Ve snažení našeho Devětsilu je tento poetism vlastně jen pátým kolem u vozu, aby tu byl také nějaký objev generace: hlavní myšlenky této nejmladší moderny jsou z oboru výtvarného, nejsou v jádru nové, ale zdravé a přizpůsobené dobře dnešním potřebám.

Neztratíme samozřejmě ani Teiga, ani poetismu, ani Nezvala. Jejich kozelce jsou aspoň veselé, jejich dobré články a básně jsou pro literaturu vždycky něco a vždycky lepší než ubohá poušť českého písemnictví programově měšťáckého nebo maloměšťáckého. Politujeme však, že tak rychle a důkladně podlehli svodům „literárního a uměleckého světa“ s jeho směšně titěrným obecenstvím, které zvláště u nás za ta léta české „samostatnosti“ neskonale zhouplo, a že se s tak lehkým srdcem zřekli proletariátu, aniž ve skutečnosti z něho poznali něco cennějšího, než jest hromádka různých bonzů.

Návrat k čisté lyrice v poezii je vítězství oportunismu, vzdání se zápasu, kapitulace před starým světem, je to také návrat k individualismu, útěk od davů. Poetism je zhola zbytečné nošení dříví do lesa, další nacpávání bohatých, zatímco chudí jsou znova na mizině. Literární historie bude nadbytečně obohacena o několik jmen, ale linie vývoje se nalomila reakčně.

Dnešní moderní mládež literární a umělecká hlásí se ráda k purismu, tj. k čisté a účelné formě. Až si přečtete Nezvalovu báseň, řeknete nám, co jste nám řekli o povídce Vančurově z 1. čísla Reflektoru: proč tolik kudrlinek, ornamentů, duchaplných nápadů a tak málo prostých a jasných slov? Literát právem nazve tuto báseň dobrou, velmi dobrou dokonce, ale tisíce našich čtenářů řekne: to je pro ty, kteří už všechno mají, to není pro chudou pakáž...

Jak je možno však, že mladí lidé, kteří se přiznávají k velikému inženýru revoluce Vladimíru Iljiči, pracují toliko pro bohaté?

Soudruhu Nezvale, tvůj lyrický pud je tak silný, že by dostal první zlatou medaili na hospodářské výstavě, kdyby ses proměnil ve čtvernožce. Jaká ironie osudu, že tuto sílu servíruješ deseti kamarádům a několika tuctům intelektuálů z vyžilé třídy, zatímco zástupy hladových a žízňivých sbírají po cestách odpadky? A to všechno pro krásné



oči sirény, které měšťáci říkají umění, ale z které, kdybys ji svlékl a umyl, zbude cumploch. A to všechno z maloměšťáckého předsudku, tak milého všem oportunistům a chudokrevným lidem, že verš nesmí býti ani kladivo, ani srp, že nesmí býti ze železa, nýbrž z fajnově cizelovaného stříbra a zlata jako řehtáček, kterým kojná baví nemluvně, aby bylo hodné.

V Praze 10. června 1925

Úctyhodná dáma, vdova po českém estetikovi, osudem málo pro-  
težovaná, požádala mne, abych napsal něco o *deismu*. Jest jí jednašede-  
sát let, je po třicet let chorá, ztratila syny, pro něž truchlí, „zvláště  
pro nejmladšího Jiřího, jenž v devatenácti letech byl vyštván na bo-  
jiště a po pěti krušných letech ve válce padl až na Slovensku jako  
oběť našeho pitomého veřejného mínění...“ V takové situaci, jistě  
málo záviděníhodné, vynořují se často ze zděděných hlubin lidského  
nitra myšlenky na boha i u lidí, kteří se o tohoto staříčkého pána  
nebo o tuto muzeální představu za svého života nikdy nestarali.

Tohle snad bylo pro onu dámu pohnutkou k její žádosti, kterou  
sotva budu moci zodpovědět k její spokojenosti. Jako chlapec pokoušel  
jsem se věřit v boha, jako jsem se pokoušel o něco později nositi skřípec  
nebo dokouřiti první cigarety a jako jsem nosil dlouhé vlasy. Ztratil  
jsem ten předsudek — že nutno věřit v boha — asi ve dvanáctém  
nebo třináctém roce, zakoketoval jsem s ním v době, kdy Moderní  
revue udávala tón v jisté části mládeže, a to již to byl jen pojem deko-  
rativní nebo řekněme kýčářský artikl z tradičního inventáře básnického,  
ale celá má povaha vedla mě rychle nejen k oné nejšťastnější pohodě ži-  
votní, která takzvané náboženské problémy přijímá s ledovou lhostej-  
ností, ale nakonec i k marxismu, k důslednému materialismu, a dříve  
ještě, než to rozhodně vyslovil Vladimír Iljič, k přesvědčení, že jsme  
povinni mnohem více, než to dovedou takzvaní volnomyšlenkáři nebo  
bezvěrci, býti *výbojnými materialisty* a z tohoto hlediska, mnohem více,  
než se dosud děje, zaujímati důsledná stanoviska ke *všem* skutečným  
problémům naší doby. To jest i k těm, které nejsou přímou součástí  
boje politického a hospodářského. A jest jich dosti, o které marxistické  
ruce dosud téměř nezavadily způsobem cenným pro nejširší vrstvy.

Nemohu tedy nikoho potěšiti poetickým fejtonem o krásách  
*deismu*, jež považuji za produkt stejné naivnosti jako fetišism austral-  
ských černochů nebo jiných národů přírodních. Naopak, do smrti již  
nepochopím, ač ledacos jsem zakusil a zakusiti jsem připraven, jak  
může vzdělaný člověk například své zvláštní pocity, které má před  
hvězdnatou oblohou nebo jen před některým půvabným živočišným



nebo rostlinným organismem, promítati do takzvané věčnosti způsobem tak hrubým a neomaleným, jako to činí deisté jakéhokoliv druhu. Kdežto radikální ateism a materialism ozařují některé hlubiny života světlem tak novým a jasným, že jsme účastni největších dobrodružství, když sestupujeme po jeho paprscích, a nikterak nezatoužíme po ubohých a směšných odpovědích idealistické ideologie na ony otázky, na něž ve skutečnosti odpověděti dosud nemůžeme.

Měl jsem nedávno příležitost citovati na tomto místě úsudek jistého církevního hodnostáře anglosaského, který konstatoval, že „víra v Krista“ mizí tam, kde zakořeňuje se marxism. A protože marxism ve své pravé, tj. výbojně materialistické a revoluční podobě jest zároveň jediné učení proletariátu užitečné a proletariátem freneticky a všeobecně přijímané — aspoň proletariátem třídně uvědoměným a v pravé chvíli —, dává nám přirozený vývoj a skutečnost odpověď na otázku, která měla zbytečně přemrštěnou úlohu v zápasu o náboženství: čím nahradíme lidu náboženství. Dějiny nové doby již tedy odpověděly: třídním uvědoměním, revolučním marxismem. Dějiny nové doby odpověděly, ztělesnivše svou odpověď v monumentální osobnost Vladimíra Iljiče. Čímž ovšem nechci říci, že neexistuje již dole nějaká masová negramota, která se dosud svíjí pod důtkami neurčitěho boha nebo vykonává více nebo méně mechanicky různé kejkle různých církví. Je to obtížná přítěž historického dění, ale nutná dosud jako různé jiné přežitky a pro dějiny samy významná právě jen jako přežitek a nezbytný balast, očividně však a trvale se zmenšující.

Méně příjemno je pohlížeti na deism takzvané inteligence, protože zde naivnost, rodová zatíženost a inteligentská spekulace a kalkulace odívají se odbornými kostýmy, honosí se spasitelskými gesty a tváří se velekněžsky. To nezralým lidem imponuje a to je mnohem větší brzdou vývoje k uvědomělosti než veškerá spodní negramota. Deistická ideologie náramně lahodí českému maloměšťáctvu, které na své obchodní firmě miluje náboženský ornament stejně jako ornament „národní“. Popřevratová historie českého maloměšťáctva od hlavy až k patě podává pro to nesmírně mnoho dokladů. Český maloměšťák je jako onen hokynář z pražského předměstí, jemuz za výkladní skříní ustavičně visí takové nebo onaké pozvání ke schůzkám jisté církve, který však v celé čtvrti nejvíce okrádá.

Ale ani v inteligenci nepotrvá koketování s deismem věčně. Bude nucena buď se definitivně stáhnout do tábora nejčernější reakce, nebo přiznati barvu. Brzy. Na buržoazním nebi už jsou znamení toho, že také v měšťácké a maloměšťácké inteligenci přestává býti ateism neslušností a důkazem povrchnosti.

Ferdinand Peroutka napsal nedávno do Přítomnosti svoje krédo.



Je prý ateistou, poněvadž nechce odpírati poznané pravdě. Považuje za lepší prohlásiti se hned za ateistu než provozovati se slovem „bůh“ nějaké kejkle, jichž je tolik v moderních knihách filosofických. Za sto let bude prý ateism obecnou vírou atd. Stalo se to v polemice s pokřtěným intelektuálem židovským, typickým pro skomírající generaci. Slova Peroutkova mají rozhodnou a zmužilou povahu, a protože F. P. je módní žurnalista buržoazní, od něhož nemůžeme očekávati, že by se se svou třídou mohl nebo chtěl rozejíti, nejsou ve skutečnosti žádným hrdinstvím individuálním, nýbrž prvním příznakem, že deism není udržitelný ani v naší buržoazii. Byl by tu býval ostatně již dávno padl i jako ornament firmy, kdyby buržoazie měla náhradu. F. P. docela správně naznačuje, že po zániku náboženství bude nutno člověku shánět některé základní jistoty životní, — ale bude to nutno jen člověku buržoaznímu, a nás již nezajímá, co tento vymírající živočich pak skutečně sežene. Pro proletariát rodí se tyto jistoty životní z revolučního marxismu a materialismu, jistoty svěží jako rajske ovoce na pevných pozemských luzích.

V Praze 20. června 1925

Také v demokratické republice mohou se díti věci, které zůstávají z různých příčin do značné míry pod povrchem veřejného života a nevzbuzují veřejné pozornosti, ač právě nejširší „veřejnost“ měla by si jich bedlivě povšimnouti a ač nejsou předem skrývány a tajeny. Dějí se veřejně, ale „veřejnost“ si jich nevšímá.

Kdybych nebyl marxista, řekl bych možná, že takzvaná „veřejnost“ je neuvědomělá, tupá, pitomá, hysterická šmudla, kterou každý žurnalistický zupák vodí za nos, dokud jí potřebuje, a pak ji odkopne. Ale jako marxista vím, že tato často citovaná dáma vůbec neexistuje, že je to pouhý výmysl žurnalistiky, jako „celý národ“, nebo „celý svět“, nebo pan „každý“. Stále čteme: „Veřejnost je právem zvědavá“, nebo „Celý národ jako jeden muž musí se vzepřiti“, nebo „Celý svět se tomu směje“, nebo „Každý si pomyslí“ atd., ale zatím skutečně zvědavo bývá jen několik interesentů nebo houf pouličních darmošlapů a čtenářů senzačních lokálek, zatím jako jeden muž vzepře se nejvýše několik politických bonzů nebo stavovských předáků, zatím směje se jen zlomyslný žurnalista a hlupák, který mu všechno věří, a zatím každý nemůže si vůbec nic pomysleti, poněvadž většina vůbec nemyslí. Nehledě k tomu, zda vůbec je někdo zvědav, zda vůbec se někdo vzepře, zda vůbec aspoň ten žurnalista, který to napsal, se směje nebo je s to něco si pomysleti. Neboť tohle je asi případ nejčastější. Kdyby žurnalista měl býti skutečně zvědav, nebo se vzpírati,



nebo se smáti, nebo mysletí pokaždé, když mu podobná slohová bublinka odletí z péra na papír, nebylo by bezpochyby již žurnalistů k nesmírné škodě lidstva. A kdyby to po nich měli pokaždé činiti jejich čtenáři, tu by byli lidé již samou zvědavostí umřeli hladem, samým vzpíráním se dostali souchotiny, samým smíchem uřehtali se k smrti a samým myšlením se zbláznili.

Jde-li však opravdu o vážný případ veřejné zvědavosti, nebo veřejného vzepření se, nebo veřejného smíchu, nebo konečně veřejné myšlenky, tu jako marxista vím, že tato „veřejnost“ bývá pravidelně omezena na určitý stav, určitou kastu nebo určitou třídu, a je-li poněkud všeobecnější, vedena je k stejné věci různými zájmy a má při ní různé pocity.

Ostatně každý pálenější lišák žurnalistický ví již ze své praxe, že cituje-li „veřejnost“ jako romantik „bílou paní“ nebo spiritista „ducha“, volá jen do řad strany, třídy nebo stavu, kterému slouží, někdy ovšem také všeobecněji k publiku senzacechtivému, a dovolává se ze skromnosti (patrně!) „veřejného mínění“, ví, že právě je udělal v zájmu strany, stavu, třídy nebo — senzace čili obchodu.

Ale nemůžeme-li žurnalistiku oloupiti o tu zásluhu, že dělá „veřejné mínění“, je nutno dodati, že si vůbec dělá s „veřejností“, co chce, že zejména také „veřejné mínění“ potlačuje, když ho nemůže potřebovati, že „veřejnost“ olupuje často o věci, které jsou nebo měly by býti náramně veřejné, tak veřejné, že by řvaly.

A proto právě mohou se i v demokratické republice díti věci, které nedějí se tajně, ale nestanou se předmětem veřejné pozornosti, protože žurnalistika (lépe řečeno většina žurnalistiky) si toho nepřeje.

Takovou věcí veřejnou, ale pro veřejnost téměř neexistující, je například *ofenzíva československé cenzury*.

Hned podotýkám však: Nemíním tu jen cenzuru čistě politickou. Ta je věcí vládnoucího měšťáctva a maloměšťáctva. To zaručovalo tomuto státu svobodu tisku, a svého slibu nedodrželo. Nás ovšem politická cenzura tu a tam obtěžuje jako hejno moskytů, ale vládnoucí třídy charakterizuje, cejchem označuje: užívají jí, jsou nuceny jí užívat, poněvadž brání starý svět a starý pořádek proti přívalu nové pravdy dějinné. A my dávno již řekli, jak důkladně této zbraně jednou uijeme proti kontrarevoluci, — zbraň, prostředek není nic, účel rozhoduje.

Ale vzbuzuje-li tato politická cenzura československá tu a tam pozornost i v táboře našich protivníků a nepřátel uvědomělého dělnictva, protože je malicherná (jako celý český maloměšťák), — existuje vedle ní ještě cenzura řekněme „kulturní“, očividně provozovaná na rozkaz shora, a sice s klerikálního hora. A jako všechno úsilí klerikální směřuje a vždycky směřovalo k tomu, aby světlu zabráněn byl přístup



k širokým vrstvám lidovým, tak také první starostí této cenzury je, aby právě do lidu dostalo se nejméně toho, co přináší myšlenky nového světa a nového pořádku anebo jen osvobozené poznání v rouše básnickém nebo populárně poučném.

Nuže, o tuto cenzuru se nikdo nezajímá, ač klade základ k takové kulturní reakci, jaká snad není ani ve Španělsku a jistě nebyla ve starém Rakousku. Koaliční a měšťácká žurnalistika nemá ani trochu chuti vzbuditi o tuto veřejnou věc veřejný zájem. Z veřejné pře vylučuje „veřejnost“.

Ona cenzurní praxe, která počala konfiskacemi Havlíčka a Machara, počíná zabíratí svým pařátem veškeru předválečnou i poválečnou poezii původní i přeloženou, která se opovážila býti jiného mínění, než má koaliční panstvo. V Komunistických večerech, které vyšly před třemi roky a byly již téměř do posledního výtisku rozebrány, zabaven byl Verhaeren (za Rakouska vyšlý), Šrámek, Neumann, Seifert atd. Zabaví-li cenzura „Monolog bezrukého vojáka“, kde může skončiti taková praxe? Před čím se zastaví? S jídlem roste chuť.

A stojíme tu před systémem, jemuž není snad rovna. Tyto konfiskace nedějí se vždycky v cenzurním úřadě z vlastního popudu, jsou případy, kdy československý policejní úředník shledá věc nezávadnou, ale přijde udání nebo rozkaz shora, a červená tužka ochotně se podvolí. Je nasnadě, kdo udává, kdo rozkazuje v zájmu reakce a tmy. Kdežto za Rakouska zažili jsme případy, že první instance z vlastního popudu již odmítla konfiskaci státního zastupitelství, a velmi četné byly případy, kdy instance odvolací aspoň částečně napravila úřednickou horlivost, dnes, kdyby to bylo možno, byly by konfiskace ještě rozšířeny, jako jsou tresty zvyšovány.

Koaliční žurnalistika má ovšem půvabnou výmluvu, že běží o komunistické publikace pro dělníky. Ale za chvíli bude shledáno, že také jisté básnické sbírky, povídky a romány, pro inteligenci určené, jsou „nebezpečné“ například studentům nebo učitelům. Opakuji: s jídlem roste chuť, a chuť reakce byla vždycky nekonečná.

V Praze vychází populární dílo Dějiny lásky. Je to kompilace pro širší vrstvy z ducha socialistického a podle nejlepších odborníků snášející materiál pro myšlenku pohlavního osvobození. Osvobození především z okovů, jimiž lásku a pohlavní život spoutal zájem vládnoucích tříd a zájem církevní politiky. Prvních dvou svazků cenzura se téměř nedotkla, ač dílo vychází v sešitech a každý sešit je cenzurován. Ale pak přišel pokyn shora, a teď cenzor neví samou horlivostí kde přestati. A není to snad text autorů díla, veskrze věcný, byť bojovný, na který má cenzor namířeno. Nikoli, jsou to především citáty z klasiků antických, renesančních, středověkých, kulturně



je už téměř směšno. Je přecpána moudrostmi a „duchovními statky“ a má světový názor sytých...

Jsou tedy opravdu bolesti, menší nebo větší, které jsou pociťovány v dělnických stranách, třeba jen několika „pedanty“, ale měly by býti hodně objasněny dělníkům. O takových také jsem mluvil včera se svým spisovatelem. Připomněl mi vlastně několik drobných předmětů pro tyto mé „dopisy“, nikoli nových, ale ani starých, jen zapomínaných. A tak tedy zatím o jednom několik slov po tomto dosti dlouhém úvodu.

Víte všichni, že nejčtenější částí novin bývá takzvaná „soudní síň“. Hlavně ženy velmi často čtou ji ze všeho nejdříve a nejraději. Je to lidový zájem o dramatický život, který poutá také k biografům a jehož nebudeme na tomto místě rozebírat. Ale je to veliký zájem, hluboce zakořeněný lidový návyk v novověké formě — řekl bys tedy, toho nelze si nevšímati, toho třeba využít, to je nejkrásnější příležitost... K čemu však?

Měšťácký svět používá „soudní síně“ v novinách k tomu, k čemu jsou v divadlech takzvané kasovní kusy. „Soudní síň“ „táhne“, a nutno ji tedy učiniti co nejpritažlivější: čím „lepší“ je „soudní síň“, tím noviny jsou více čteny. U nás zavedla pravý měšťácký (lépe řečeno maloměšťácký) typ „soudní síně“ — Národní politika. Tím je řečeno mnoho, ale nikoli všechno. Tím je řečeno, že „soudní síň“ má hověti všem oněm lidovým choutkám, které jsou velmi pohodlné měšťáckému světu, protože jsou překážkou, brzdou uvědomění lidu. Není tím řečeno, že tento typ „soudní síně“ pracuje hlavně zesměšňováním chudáků postižených „spravedlností“, vydává pravidelně oběť měšťácké společnosti napospas všeobecnému posměchu. Ujal se u nás všeobecně v tisku měšťáckém a přešel bohužel často i do tisku stran dělnických, třebaže tu a tam třídně pozměněn. Pozoruhodné výkony tohoto druhu vykonává pan Těsnohlídek v Lidových novinách stejně jako pan Němec v Českém slově. Ostatní pokulhávají za nimi.

Nemluvím ovšem o případech, kde duch soudního referátu je soudnímu referentovi přesně nadiktován politickou, sociální, třídní linií časopisu. Běží o případy všedního života, kdy vlastní cítění a uvědomění referentovo musí dáti ráz „soudní síně“. Tu tisk dělnických stran téměř vždy zklame a vždy znova vrací se referent v koleje tak hluboce vyjeté Národní politikou a po ní Lidovými novinami a Českým slovem.

A přece pochopíte všichni, že právě tato „soudní síň“, tak lačně očekávaná a čtená, měla by se v dělnickém tisku státi velmi vlivnou součástíou socialistické školy nejpoutavějšího druhu. Neboť neběží o to, aby se proměnila v socialistický traktát, aby ztratila svou zábavu



nost, nýbrž o to, aby tohoto masového prostředku využila uvědoměle k výchově mas, aby těm tisícům a tisícům dělnických čtenářů nepozorovaně odnímala maloměšťácké předsudky a vštěpovala lepší, lidštější, spravedlivější názory a představy prospěšné osvobození dělnické třídy.

Nejen perzekvovaný bojovník socialistický, vykořisťovaný dělník nebo chudák, jenž z bídy něco provede, jsou hodni socialistického referátu. Takový referát je nejen nejpohodlnější, ale také, pokud o věc běží, nejvšednější v naší době. Na takové případy musí ovšem dělnický tisk stále a soustavně upozorňovat, ale to neznamená, že nejsou souzena sta a sta případů, které právě proto, že jsou obecně považovány za směšné, nebo lhostejné, nebo samozřejmě odporující mravům, měly by býti přezkoušeny socialistickým vědomím a svědomím a v takovém světle podány, aby dělnický čtenář rozšířil svůj obzor, prohloubil své myšlení a cítění, osvobodil se z nějakého, byť jen vědecky nesprávného názoru.

Zkrátka, je-li „soudní síň“ jedno nejčtenější místo v novinách, pak v dělnickém tisku nemá to býti nikdy pouhé zákoutí, které neběží-li právě o závažný případ z politického, hospodářského nebo sociálního boje, je tu toliko pro švandu. Ta švanda nebývá tak nevinná, jak se zdá: podporuje obyčejně nějaký hodně hloupý předsudek nebo nějakou pověru. A každý předsudek a každá pověra má kontrarevoluční povahu, poněvadž sabotuje skutečnost a život.

Snad se mi někdy naskytne příležitost ukázat na typickém příkladu nesprávné „soudní síně“ názorněji, oč běží.

V Praze 25. července 1925

„...demonstrující národ nespokojuje se již pouhou demonstrací, jest důsledný, v tisících utíká z církve, která zneužila svého postavení, demonstrace není mu více vrcholem, a on sahá k pozitivnímu činu, vystupuje z církve římskokatolické...“ (České slovo 19. července)

Čemu se smějete, soudruzi, vy, kteří dvacet, třicet let jste mimo *všecky* církve? Že ten jejich „národ“ je tak statečný? Nebo tomu „pozitivnímu činu“? Nebo tomu, že Vatikán *teprve nyní* prý zneužil svého postavení, když odvolal svého nuncia?

Tahle plechová slova sociálpatriotického úvodníkáře nestojí však ani za smích. Myslím dokonce, že celý ten „národ“ československých socialistů ví, že při celém tom povyku běželo toliko o volby a agitaci pro československou církev. A neví-li toho, tím hůře. V nesvobodném národě dlouho před válkou prohlašoval prof. Masaryk vystoupení z církve za pouhou negaci a chtěl tím tuším říci, že tato formalita



(jistě velenutná i z našeho hlediska) znamená málo, když člověk nemá přitom rozhodného a plodného stanoviska a programu pro základní otázky sociální a kulturní. Nyní v národě „svobodném“ strana, jejíž všechna stanoviska jsou konjunkturální a všechna politika jen stranický obchod, prohlašuje za rozhodný, odvážný a pozitivní čin vystoupení z jedné církve a — vstoupení do církve druhé, politicky zase jinak propachtované. (Neboť ve skutečnosti o nic jiného neběží u těch „tisíců“.) Takový pokrok stal se v národě „svobodném“.

Ale komunisté, kteří se tomu smějí, jsou komedianti a spojenci Říma.

President Masaryk ve svých pamětech píše, že „heslo odrakouštět znamená v první řadě rozluce státu od církve“, ale že „historická zkušenost učí, že všechny církve, zejména katolická, rozluce se státem nepřijímaly ochotně. . . musíme býti připraveni na neochotu k rozluce. Její provedení bude vyžadovat dosti diplomatického taktu, ale hlavně určitosti kulturního programu.“ Již tato slova jsou velmi diplomaticky sestavena, ale znamenají-li vůbec něco pozitivního, pak jen to, že katolická církev nepřipustí odluky, nevzdá se svého privilegia *bez boje*. Vždyť přece nejde jí o náboženství, nýbrž o „prachy“; panička je státem vydržovaná a ví, že by jí bylo náramně se uskrovnit, kdyby byla nucena stát hospodářsky na vlastních nohou. To by ovečky teprve z ní utíkaly, kdyby si ji musely samy přímo vydržovat. Svou práci pak se panička již dávno neužívá. Nedovede již pracovat produktivně (jako to činila v původních klášteřích) a za její činnost neproduktivní zaplatí jí málo lidí dnes řádně.

Tedy bez boje to s církví nepůjde (s církví nikoli, tak jako s buržoazií nikoli). Ale vláda ve svém prohlášení honosí se naopak snahou, aby poměr církve a státu mohl býti vyřešen bez boje. O odluce se již nemluví, o té koaliční vláda z milosti klerikálů mluvit vůbec již nesmí. Ale aspoň „úprava“ jest slibována — bez boje. Naštěstí Vatikán nemá tolik „diplomatického taktu“. Vatikán je u nás na koni zásluhou koalice, zná všechny slabiny demokratické republiky a „svobodného“ národa, jde sám do boje, protože ví, jak ten „svobodný národ“ je ve skutečnosti rozhodný a odvážný, — proč by si takový vážený a potřebný činitel netroufal.

Povyk vyvolaný odjezdem papežského nuncia dokazuje nejzřetelněji váhu Vatikánu u nás, význam římských pro koalici. Nejméně sedmdesát procent pracujícího lidu v Československu bylo by přálo ze srdce panu nunciovi „šťastnou cestu“, bylo by mu dalo upřímné „spánembohem“, kdyby se bylo klidně a rozhodně řeklo: Odjel. A svět byl by nějak zevloval uctivě na takovou klidnou republiku a na takový rozhodný národ. Zatím však machři koaliční levice rozečřvali



se o provokaci, urážce, zneužití postavení církve, tj. o zneužití *moci*, což je právě pěkné přiznání. Ubohý „národ“, který se ještě dnes cítí uražen odjezdem papežského nuncia!

Ale nikdo by se nebyl cítil uražen, kdyby také socialistická žurnalistika nebyla to do lidí nacpala největší žurnalistickou vařečkou, protože je před volbami a třeba radikálníčením zaslepovat „vlastenecký národ“ a protože jsou tu také biskupové československé církve, kteří potřebují ještě nějakých těch oveček.

Ostatně naše mírumilovná vláda, dobře znajíc význam římských pro koalici, měla náramnou chuť zatušovat celou věc a bojechtivost Vatikánu odstranit důvěrnou cestou diplomatickou. První oficiální zpráva zněla přece, že pan nuncius podnikl prázdninový výlet nebo něco podobného. Zapomněla, že je před volbami a že aspoň jedna koaliční strana nedá si ujíti takovou krásnou příležitost, aby si řádně a z plic nezapovvykovala. A tak tedy jsme se z Benešova prohlášení pak teprve dověděli, že o ten nevinný „výlet“ páně nunciův sveden byl předem diplomatický boj v salónech zahraničního ministerstva a že vláda je — „neústupná“.

Nesmějte se, soudruzí, že českoslovenští socialisté věčně svůj „boj“ prohráli, že se zkrátka přes veškeren povyk nic nestane. Vždyť českoslovenští socialisté tohle vůbec vyhrát nechtěli, a to, co chtěli, písek naházet do očí vlasteneckým maloměšťákům, svým voličům, to se jim už podařilo, tenhle zisk mají už v kapse.

Ale komunisté jsou komedianti a spojenci Říma! My všichni, kteří jsme deset, dvacet, třicet i více let mimo všechny církve, my, pro něž vystoupení z církve, do níž jsme se dostali omylem rodičů, bylo samozřejmou formalitou a žádným hrdinským kouskem, my, kteří jsme celou svou naukou a vírou z gruntu protiklerikální a protináboženští, my jsme podle Českého slova komedianti a spojenci Říma!

Inu, nejsme „holt“ jejich „národ“, nejsme „odvážní“ maloměšťáci, kteří se teď poženou do československé církve, z bláta do louže, nebo až se povyk utiší, vrátí se zase potichoučku do „samospasitelné“, kde je pro ně takové pohodlíčko.

V Praze 10. srpna 1925

V ministerstvu vnitra jest již všechno připraveno, tajné fermány v to počítajíc: jen knoflík stisknout. Okamžik, kdy p. m. p. Švehla tohle udělá, není daleko. Byl by to tak rád učinil neočekávaně, aby opozici ztížil práci! Ale kdepak udržet koaliční konkurenty na řetěze! Hlavně národní socialisty a sociální demokraty nic není s to udržet, jde-li o — volby. To jsou vedle klerikálů dvě strany, které mají přímo namířeno



na třídně indiferentní nebo poloindiferentní opozdilce a omezence, kteří se dají ve volebním kraválu nejspíše strhnout nějakým hlučně sehraným kouskem starostlivosti o zájmy lidu nebo špinavé konkurence. Kdežto však klerikálové mají přece jen omezené možnosti mezi nemyslicím publikem, protože ani zde není již dosti obecnou důvěra ke konfesionální politice, oběma lžisocialistickým stranám nepřekáží na cestě k úspěchu nic než — uvědomělost pracujícího lidu, a k té ony přece se neobracejí, o tu jim nejde, o tu ani nestojí, protože by jen překážela jejich státotvornému šantážnictví. A podle toho vyhlíží jejich volební šlágry.

Príznačno je pro „socialistickou“ povahu těchto dvou stran, jak buržoazie jim přenechala hlavní „péči“ o komunisty a s jakou vervou se tyto dvě děvečky buržoazie do své úlohy vžily. Není zbraně dosti podlé, aby žurnalistika sociálpatriotická nepoužila jí proti straně opravdu socialistické. Kolikrát jsme to již musili říci a napsati, a přece vždy ještě horší podlost jejich nutí nás to opakovat. Ne, měšťácký tisk, hlavně ten skutečný, není na účet komunistický tak sprostý a ničeho se neštítící jako tito podomci v buržoazním domě!

Ovšem, měšťácký tisk může zachovati jistou rezervu, jistou zevní slušnost, protože ví, že tito nestoudní chlapi úplně jej zastanou a tu nejhrubší práci zaň vykonají. A jestliže některé měšťácké noviny, dbající své úrovně, hlavně ty pokrokověji orientované, s jistou soustrastí a s jistým chladným klidem zaznamenávají hrubou palbu sociálpatriotických šmoků, nemůžeme ovšem pochybovati o tom, že v těchto jejich rukavičkách vězí ruce stejně surové, stejného teroru bílého schopné: komunisté nejsou jen přímými jejich konkurenty *volebními*, a proto mohou trochu ironizovat i sociálpatriotický boj proti komunistům. Ale nutno jim velmi důrazně říci, že celá takzvaná demokracie československá je odpovědná za volební mravy sociálpatriotického tisku, hlavně tisku národně sociálního.

Přes blamáže, které tento tisk v minulých dnech utrpěl, přesto, že prasklé bubliny osvítily nejednoho jejich dosud pravověrného člověka pracujícího, nutno se ptáti, jestli tak to vlastně myslí ona část vládnoucí buržoazie, která užívá tolika demokratických a etických hesel, s českým lidem, že pod *veřejným* patronátem a ve znamení těchto hesel smí býti produktivní třídy tohoto státu demoralizovány soustavně nejsprostší politikou, jakou si jen může vymysleti bezectný člověk, jemuž náhoda svěřila do ruky kteréśi koaliční péro. A to se děje. Vždyť hlavním tvůrcem této politiky, hlavním inspirátorem a dirigentem těchto hanebných triků volebních není snad nějaká pokoutní existence, kterých velcí politikové stydlavě užívají pro špinavou práci, nýbrž je to osobnost stokrát sice kompromitovaná, ale přesto před celou



veřejností prohlášená za miláčka a protežence špiček vládnoucí buržoazie, které nejvíce se chlubí vysokými cíli mravními! To je věc tak tragikomická, že zaujme jednou své místo v českých dějinách.

Z toho, a ovšem i z mnoha jiného, hlavně ze všech těch metod a prostředků, kterými se u nás za těch několik let „samostatnosti“ zavedla úplná reakce, políčkující všechna předválečná hesla pokrokařská, můžeme usouditi logicky jen jedno: že i ta nejpokrokovější (slovy) buržoazie potřebuje pro své cíle otupělý lid, nad ničím se nepozastavující.

To není pro nás ovšem nic nového. Ale je to skutečnost, kterou můžeme kdykoli do tváře vmetnouti tomu panstvu, když chce zametat před naším prahem. Za tu celou dobu poválečnou neviděli jsme od něho jediného statečného a ušlechtilého skutku; jen více nebo méně hezká slova jsme slyšeli, od nichž se vždy rychle uteklo.

Tož jaký pán, taký krám. Nízkost oné koaliční žurnalistiky právě, která je určena malému a dělnému lidu, dosáhne patrně v letošní kampani volební vrchole. Apačové v trepkách, kteří místo počestného nože mají špinavé péro, tedy nejhorší druh apačů, domnívají se, že postihnou komunisty. V tom se ovšem náramně mylí. Pomáhají stranu zbolševičtiti. Zato však demoralizují jistou část pracujícího lidu, politicky méně gramotného, která jim dosud věří. Nad tím měla by se zamyslit československá demokracie, kdyby jen slůvko ze svého programu myslila vážně.

Ostatně, snad i toho je třeba! Neboť věru nutno se ptáti, zda pracující člověk, který ani v této volební kampani neprohlédne, kdo ho to vodí za nos, má ještě vůbec nějakou cenu pro třídní boj. Dělník, který má aspoň trochu sebeúcty, projde tímto bahnem, vzpomene se a zaujme své místo v boji; v koaličním bahně zůstane patrně jen bahenní zvířena.

V Praze 22. srpna 1925

Objektivní kritika sebevýhodnější prospívá vždycky věci. Prospěla by také Komunistické internacionále a komunistickým stranám. Tohle naši odpůrci patrně náramně dobře vědí, proto nás kritizují pravidelně tak nevěcně. A vyskytne-li se vzácný a ojedinělý kritik komunismu nebo sovětského Ruska, který mluví o nás bez zaujatosti, který dovede stejně věcně upozorniti na nedostatky jako na přednosti a nestaví se úmyslně slepým nebo přihlouplým, běží-li o komunism a sověty, říká se u nás: „Nepišme o něm, necitujme ho, prohlásili by ho za bolševika a činili by mu nesnáze.“ To jsem už často slyšel a to bezděčně nejlépe charakterizuje ovzduší, ve kterém žijeme.



A stejně příznačno je v této věci, že takový vzácný kritik objektivní, vyskytne-li se, je ze řad buržoazních. Socialisté dovedou nám jen nadávat a mluvit o nás vědomě nebo nevědomky pitomosti. Nevědomky děje se to ovšem zřídka: lidí, kteří by nás, komunism, sověty, *chtěli* posuzovat objektivně, je mezi socialisty pramálo, a ti, co jsou, toho nedovedou, protože nenaučili se ještě samostatně myslet, nedovedou ani jako lepší intelektuál buržoazní vymaniti se z obecné ideologie maloměšťácké. Český socialism vůbec je dosud intelektuálně podprůměrný.

Zato nescíslně je těch sociálpatriotů všeho druhu, kteří o překot běží se svou troškou do mlýna, když si vymyslí nějakou staronovou perfidii na náš účet. Je jim docela lhostejno, čiší-li z ní směšná nevědomost, je-li proti každé logice, je-li průhledným švindlem pro každého myslícího člověka, poličkuje-li každou socialistickou zásadu a představu, — jen když je proti komunistům. To stačí.

A ono to skutečně stačí celé československé demokracii od té doby, co má „samostatnost“ a koalici. Živoříc den ze dne politicky i kulturně, protože stojí na špinavé půdě hospodářské, jsouc mravně zkompromitována, jak jen možno, kašle na logiku a zásady a tleská nejsmutnějším postavám, jen když bijí do komunistů. A tedy není nouze v tomto korupčním systému o ty, kteří se takto zavděčují vládnoucím stranám a jejich slepým nohsledům.

V srpnovém čísle Akademie, revue, která si stále ještě říká socialistická, má článek jakýsi Bokajev, snad běženeček, snad jeho česká imitace. (Nevyznám se v tomto panstvu, které patří do jednoho pytle.) Nadepsal jej *Trockij proti třídnímu boji*. Podle nadpisu soudili byste, že soudruh Trocký stal se skutečným menševikem, ba že přešel vůbec na druhou stranu barikády. Nejen žádný komunista, i kdyby se topil v pravých úchylnkách, ale ani žádný polomarxistický socialista nemůže býti proti třídnímu boji: nemůže chtít oddiskutovat skutečnost a nemůže chtít, aby dělnická třída v této skutečnosti aktivně se nezúčastnila. Třídní boj může popíráti a odsuzovati jen takové sociálně politické nemluvně, jako je dr. Kramář, třídní boj může se pokoušeti léčit různými demokratickými lektvary nějaký pokrokář nebo realista, ale socialism, skutečný socialism počíná teprve tam, kde třídní boj jako skutečnost jest uznáván a dělnická třída vedena je k tomu, aby v něm zvítězila proti svému protivníku, soukromokapitalistické buržoazii.

Soudruh Trockij nestal se však přes noc renegátem horším Kautského. Promluvil toliko řeč při otevření kteréhosi vědeckého ústavu ruského, a v té mluvil o politice a třídním boji *v historickém smyslu*, a jako každý komunista (a socialista, který dosud nepropadl úplně maloměšťáctví) tlumočil svým živým a barvitým jazykem svou víru v při-



chod společnosti, pod kterou nebude již třídního boje, svou víru ve společnost opravdu socialistickou, ve které potřeby lidových mas budou opatřovány soutěží vědeckotechnických škol a směrů, tedy svou víru v konečný cíl socialismu.

Každý náš dělník ví, že tato víra jest, abych tak řekl, „duší“ socialismu od jeho počátku. Hlásaly ji fanfáry socialismu utopického, prošla vítězně rozbory socialismu vědeckého a Vladimír Iljič, největší z tvůrců socialismu činu, vyslovil ji ocelově chladnými a tvrdými větami ve své krásné knize Stát a revoluce.

Ale tenhle bezduchý a maličký Bokajev nahrnuje ve svém článku na citát z řeči Trockého hromadu urážek a pitomých výkladů, a ač jistě chápe smysl a ráz řeči, snaží se vzbuditi dojem, jako by Trockij mluvil proti *dnešnímu* boji třídnímu, a to ze strachu o bolševické panství v Rusku, které prý je ohroženo „ujařmenými pracujícími vrstvami ruského národa“, a z rozmrzelosti nad třídní politikou. Je to prý „alarm proti rudému strašidlu“.

Takhle jsou falšována nejprostší fakta, takhle je balamuceno dělnické čtenářstvo Akademie. (Není ho ovšem mnoho.) Člověk jistě aspoň natolik inteligentní, aby se *mohl* stydět, nestydí se provádět s Trockého řeči takové pusté kejklířství!

A nakonec se ten Bokajev ptá, kde prý má Trocký oči, když se domnívá, že místo rozmanitosti, rozporů a sociálního antagonismu nastane jednou stav, kdy „všechno natřeno bude šedivou barvou bezvládnosti“. To je prý proti zásadám historie. Neslyšeli jste, soudruzi, tuto pitomost, mnohem chytřeji formulovanou, již miliónkrát od nejhloupějších měšťáků? Co to však jiného znamená, otiskne-li takové názory sociálně demokratická Akademie, než úplné vzdání se socialistického cíle?

Socialistická společnost je tedy pro naše menševiky směšnou a nechutnou utopií? Oni si tedy vůbec nepřejí, aby rozmanitosti plynoucí na světě ze sociálního antagonismu zmizely, aby organizace společnosti byla rozumná a harmonická a místo na bojištích válečných a na bojištích práce bylo bojováno v kulturních oborech pro lepší opatření lidových potřeb?

Ano, soudruzi, tito ohavní renegáti a zrádci si toho skutečně nepřejí. Jim by se stýskalo po *rozmanitostech*, kdyby nebylo imperialistických válek, kdyby nebylo těžkých mzdových zápasů (které jejich sekretáři mohou prohrávat), kdyby dělníci nehynuli bídou, dřinou a tuberkulózou a nebyli vražděni při demonstracích. To je pro tyto pány cizopasníky lidu příliš zajímavé všechno, než aby chtěli býti o to připraveni socialistickou společností.

Ano, docela jistě si toho nepřejí. Neboť *dokud socialistická společnost*



*zdála se opravdu pouhou utopí, dokud v mlhách byla sociální revoluce a cesty k socialistickému cíli, dotud sociální demokraté nejrůznovějšími barvami líčili dělníkům harmonickou budoucnost sociální po vítězství socialismu, dnes však, kdy po vítězství sociální revoluce v jednom velestátě a po několikaleté existenci dělnického státu ruského víme již, jak revoluční socialism, uzkríšený v marx-leninovském komunismu, může dosáti nikoli utopickým skokem do ráje, ale těžkým bojem a houževnatou prací svého cíle, dnes sociální demokracie zřtká se nadobro všech svých bývalých ideálů. —*

To je však jen znamení, že naše ideály jsou skutečně uskutečnitelné, že nebezpečí pro buržoazii a její nohsledy je stále veliké a bezprostřední.

V Praze 27. září 1925

Ulice, jakákoliv ulice, dav, jakýkoliv dav, nikoli, to není nic, co by mohlo komunistovi imponovati. To je věc bez mozku a srdce, to je různorodá slátanina všemožných živlů, do které nutno zavést proud hospodářské myšlenky o vysokém napětí, aby v ní nastal pořádek, aby různé jednotky seskupily se podle své příslušnosti. Teprve pak vytvoří se tu neb onde správný dav, který má „duši“. Ale zástup zevlounů, kteří obklopí přejetého člověka, nebo auto cizího generála, nebo hádající se ženy, to je snad dav, lid, „proletariát“ pro Karla Čapka a podobné „populární“ a zcela jistě buržoazní spisovatele, ale nikoli pro komunistu. To je dav a lid pro Ilustrovaného zpravodaje a pro všechny, kdo těží z pitomostí lidské hromady.

Proto vyhýbám se na ulici sběhům lidí. Přejetý člověk má býti ušetřen zevlounů, generála může dnes ještě okukovat jen ťulpas a bavit se hádkou hokynářek může jen odchovanec populárních českých spisovatelů. Sběh lidí je pravidelně sběh hloupostí. Sběh lidí liší se od pravého davu tím, čím se liší pestré smetiště od záhonu červených karafiátů. „K davům! K masám!“ to je důležité, krásné, užitečné heslo, ale *tyto* davy, k nimž jdeme a přijdeme, to nejsou zevlouni z Václavského náměstí, kteří po celé neděle obklopovali cidiče bot a vyjeveně civí na každou oprýmkovanou opici zahraniční, která k nám přijede za nějakým diplomatickým obchůdkem. Jsou-li v takovém zevlujícím davu tu a tam naivní dělníci nebo jiní lidé užitečně pracující, jsou v něm také domácí páni, špiclové, majitelé barů, akcionáři velkožurnalistických podniků, příslušníci československé církve a vůbec prazvláštní společnost, do které musíš vystřelit napřed řádné heslo, má-li se z ní vyloupnout upotřebitelné jádro.

Na ulici je opravdu pozoruhodno jen to, čeho pouliční dav nevidí. Ulici ocení jen *člověk*. Pro oči pouličního davu existují jen přejetí lidé, rozpáraní koně, pestří generálové, opilci, policejní auta, národní



funusy; pro *lidské* oči je ulice mnohem krásnější, ale i mnohem smutnější, *lidské* oči vyhýbají se mimořádným divadlům, nejsou to fífleny, které se tlačí na senzační procesy, ale zato tím pozorněji všímají si obyčejných věcí: ptáka, milenců, nevěstky, žebráka, kupeckého učedníka a drožkářského koně za normálních poměrů. Pro ně mimojdoucí občan z davu nemá kdy, leda by se jim stalo neštěstí hodné sběhu lidí: pak by jistě měl dosti kdy osladit si denní pachtění půlhodinovou podívanou na krev. . .

Na jaře šel jsem Městským parkem. U postranní cesty na trávníku krmil drozd svá mláďata. Ti naši drozdi, dříve tak plaší, aklimatizovali se v prašivých sadech městských, až to člověka téměř mrzí, že se tak ponížili. Ale to krmení bylo opravdu rozkošné v tom svěžím jitru ranním. Zastavil jsem se nehybně a na chvíli jsem zapomněl, kde stojím. Tohle byla taková nefalšovaná čistá příroda, když drozd chytrýma očkama číhal na žízaly, obratně je vytahoval ze země, což není tak snadné, a pak je rozdíl zobákem na porce pro mláďata. Teď šla však mimo matka s děckem, táhnouc je za ručku. Vidouc, že něco v trávě pozorují, pohlédla zběžně na ptáky, řekla: „Vidiš, tam jsou ptáčci,“ a vlékla dítě, které se ohlíželo, rychle dál. Snad pospíchala. Život je velké pachtění, a pro ty nejslabší pachtěním největším. Ale kdyby tu tak byl sběh lidí? Nějaká podívaná šimrající nervy jako lokálka z Českého slova nebo Národní politiky? Možná že by byla i na své děcko přizapomněla, jen aby se prodrala k té očekávané senzaci. Ti moji drozdi *ovšem* takovou senzací pro ni nebyli. Ale bylo mi líto jejího dítěte, jež se nemůže dívat se mnou.

A zase v Městském parku, lépe řečeno u jeho mříže nedaleko Wilsonova nádraží, potkal jsem před několika dny — potkana čili „německou myš“, jak u nás říkají. Nešlo právě mnoho lidí mimo: plížil se podle zídky, jaksi rozježen, se smutným očima. Byl patrně nemocen. Znáám trochu blíže tyto dravečky s úctyhodnými zuby, jichž bych nechtěl pocítiti na svém těle. Jsou také plaší a divocí. Podivil jsem se, že ho tu tak potkávám plížícího se ve zřejmých rozpacích. Zastavil jsem, naklonil k němu a oslovil jsem ho chlácholivě. Podivno: potkan cupal ke mně. Teď jsem se zase já ocitl v nesnázi. Člověk často hned neporozumí. Mohl by se mi zakousnouti do nohy, mihlo se mi hlavou. Není to v pořádku s tím zvířetem. Mohla by to být snadno otrava krve. Poněkud prudčeji jsem odstoupil potkanu z cesty. Lekl se a dal se na slabý útěk. Za námi na okraji chodníku byla tabáční budka. U okénka stála jakási paní a rozmlouvala pilně s trafikantkou. Potkan cupkal rovnou k jejím nohám a skrčil se u nich ve stínu sukní. Ten malý plachý dravec hledal pomoc proti neznámému nepříteli, který mu vězel v těle, u člověka, u toho velikého dravce, který je tím dravější,



- čím je krotší! Pochopil jsem to příliš pozdě. Paní nevěděla, co se tulí k jejím nohám. Ale jakýsi čahoun, dlouhý a kulhavý, již se řítí z jízdní dráhy k nám se vztyčenou holí. Odstrčil paničku, a ve vteřině byl potkan mrtev. Pak mu ještě dvě tři rány přidal. To zvíře bylo asi velmi nemocno, že zapomnělo, jak nebezpečno jest choditi k lidem s důvěrou.

Ale ten potkan připomněl mi nevěstku, kterou asi dva dny předtím pozoroval jsem oknem bufetu, kde jsem právě snídal. Také se tak nějak plížila mimo, plaše, se smutnýma očima, chudá a málo zdravá. Měla na krku bílý šátek, jak je teď v módě, po „apačsku“ uvázaný, upravovala si jej v zrcadle skříně do svého chudého obleku, jako by chtěla důstojně vejíti, ale rozmyslila si to a jen postávala před oknem, za nímž byly hromady potravin. Tu uvnitř prodavačka upozornila vrchního: „Pohledte, koho to tu máte!“ Vrchní vyšel před dveře; dívka naň čekala. Byla mu dlužna. Předěšlého dne večer kterýsi chlap si ji sem přivedl, starý známý prý, vybídl ji, aby si dala večeri, a za chvíli zmizel, zaplativ jen svoje pivo. Děvče nemělo peněz, zanechalo tu kabelku a domovský list do zástavy, a teď tedy přišlo zaplatit. Nesměle. Z mála peněz, ušpiněných ohavností tohoto světa. Byla tak chudá, plachá a hledala člověka jako ten nešťastný potkan. S holí nepřišel na ni nikdo, není to tak docela snadné, jde-li o člověka. Ale ani bych se byl tomu nepodivil. Byla to *jen* nevěstka. A holky, které jsou placeny zlatem a dělají tisícové dluhy, vyhlízejí zcela jinak. Jsou senzací, jdou-li po ulici; téhle chudinky kdopak by si povšíml! Ale já teď tak nerad vidím ženu, která má módní bílý šátek po „apačsku“ uvázaný.

V Praze 10. října 1925

Poznal jsem soudruha Rákosiho osobně u nás v Československu v oné době, kdy založeny byly Komunistické skupiny a v sociální demokracii dovršoval se pomalu kvas vyvolaný v jejím zbahnělém tělese ruskou revolucí a obrozením revolučního marxismu. V Praze byla tehdy redakce Června místo, které leželo sice poněkud stranou, bylo málo nápadno a nepříliš hlídáno, ale hojně navštěvováno nej-různějšími živly levými. Prošlo tudy mnoho maďarských bolševiků, hrabě Karolyi tu sjednával s námi sbírkovou akci pro maďarské emigranty, prošli tudy soudruzi z Německa a Ruska, denně noví cizinci, domácí levičáci, dělníci, spisovatelé, malíři, rušná, střídající se společnost mezinárodní radikální a revoluční. Zde tedy objevil se také dvakrát nebo třikrát soudruh Rákosi, jež tehdy Moskva pověřila, aby zkoumal československé poměry a uspíšil u nás založení komunistické strany.



Tento ruch, přinášející nové metody třídního zápasu a sociální revoluce a nové lidi, vyškolené a ztvrdlé v revolučních bojích a zápasech, byl pro nás všechny nevšední novinkou. Byl to drsný a prudký vpád bouřlivého světa do české idyly, pomalé, váhavé a pohodlné. Soudruh Rákosi, hledaje příhodnou oporu k rozhodné akci pro vytvoření komunistické strany, nebyl s námi spokojen, a my také měli různé námitky proti jeho postupu. Vždyť jsme tehdy ještě nevěděli a vědět ani nemohli, co to jsou ve skutečnosti ti bolševici, přicházející přímo z ulic, kde bylo bojováno na život a na smrt.

Abych to řekl zkrátka: Litovali jsme tehdy ve své nevědomosti, že k nám místo soudruha Rákosiho nepřišel nějaký „měkký člověk slovanský“, s kterým — jak jsme se domnívali — byl by býval dohovor snadnější. Taková byla naše naivnost. Ale mně od té doby zůstala osobnost soudruha Rákosiho poněkud cizí a nemohl jsem opravit svého předsudku, poněvadž osobně jsem se s ním již blíže nesetkal.

Teď tedy, polapen konečně, když byl tolikrát dal všechno v sázku na svých ilegálních zájezdech do horthyovské Maďarie, jest v rukou bílých katanů a chová se a mluví jako *hrdina*. Takto octnouti se v rukou krvežiznivých protivníků jako v pasti, toť nejhorší úděl, jaký může potkat revolucionáře. Ale soudruh Rákosi hledí přímo do očí svému osudu a vrhá mu hrdě do tváře svou ideu. Ejhle, bolševik!

Poznáváme zase toho starého Rákosiho, tvrdého a stručného. Jak ho nyní však chápeme!

Ptají se ho po bydlišti jeho rodičů. Odpovídá, že ho nezná, že se o takové věci nestará, protože jeho život věnován je pouze komunistické myšlence.

Tak to vypravuje tisk, jehož nelze prozatím kontrolovati. Ale je to pravděpodobné, poněvadž je to řeč bolševika a hrdiny.

A Právo lidu, ustavičně ve shonu po slovech a věcech, na které může láteřiti, kterým se může posmívati a kterých může využívat proti nenáviděným komunistům, chytilo se také tohoto výroku soudruha Rákosiho a staví ho na pranýř, lépe řečeno snaží se ho přitáhnouti k tomu pranýři, na kterém samo již po léta stojí jako prznitel socialismu. A volá dělnické matky na pomoc! Co prý tomu řeknou dělnické matky?

Nevím, co tomu řeknou dělnice otrávené sentimentálním filistovstvím maloměšťáků. Ale vím, že každá *matka bolševička* byla by hrda na takového syna, i kdyby věděla, že nezná právě adresy jejího bydliště.

Naši sociální demokraté dávno ovšem zapomněli, že na světě může existovati *věc*, pro kterou se všechno obětuje, pro kterou se žije a umírá; za kterou jde se přes všechno a která povýšena je nad všechny příbuzenské



svazky. V duchu sociálně demokratickém je dnes: zaopatřiti nejprve sebe a pak celé příbuzenstvo. Ale neznati ani adresy rodičů? To přesahuje chápavost státotvorných socialistů.

A přece je to tak staré jako lidstvo od té doby, co se v něm objevilo úsilí o veliké věci. Ale stejně staří jsou i farizeové, jak je známe z legendy o Ježíšovi. Tedy nechť se jen mravně rozhořčují.

Soudruh Rákosi neřekl zhola nic nového. Bible to říká mnohem zřetelněji. Například:

Matouš 12, 46—49: „A když ještě mluvil k zástupům, aj, matka a bratři jeho stáli venku, žádající s ním promluvit. I řekl jemu jeden: Aj, matka tvá i bratři tvoji venku stojí, chtějí s tebou mluvit. On pak odpovídaje, řekl tomu, kterýž mu to pověděl: Kdo jest matka má? A kdo jsou bratři moji? A vztáhna ruku svou na učedníky své, řekl: Aj, matka má a bratři moji. . .“

A Matouš 19, 27—29: „Tehdy odpovědáv Petr, řekl mu: Aj, my opustili jsme všechny věci a šli jsme za tebou. Což pak nám bude? Ježíš pak řekl jim: . . .A každý, kdož opustil by domy, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb děti, neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný dědičně obdrží.“

A konečně Lukáš 14, 26: „Jde-li kdo ke mně a nemá-li v nenávisti otce svého, i matere, i ženy, i dětí, i bratří, i sester, ano i té duše své, nemůž býti mým učedníkem.“

To je řeč Třetí internacionály, to je řeč všech, kdož vycházejí dobýti světa pro myšlenku jeho obrození, která dnes je ovšem poněkud jiná, než byla v rané době křesťanské. Kdo jí nerozumí, není bolševik, ba ani socialista, nýbrž jen docela obyčejný filistr.

V Praze dne 24. října 1925

Kdyby československý národ byl skutečně tak osvícený, vzdělaný a inteligentní, jak mu někdy vypravují vlastenecké časopisy a vlastenečtí řečníci, nemohla by věru koalice dostati již ani jediného hlasu, kterého si nekoupí. Nevěřím prostě, že by se ještě dnes mohl najíti člověk opravdu vzdělaný a inteligentní, který by *nezištně a dobrovolně* dal v příštích volbách hlas představitelům neřesti, jejíž jméno je koalice. Tato vzájemně se podporující společnost starých i novopečených machrů, povýšenců a obchodníků politických byla od počátku až do konce tak ubohá a nešťastná (chci užívat jen způsobných slov) v tom, co prováděla, jako v tom, co neprováděla, v tom, co podporovala a trpěla, jako v tom, čemu snažila se zabrániti, zkrátka ve všem, že lid Československa může jí vysloviti zasloužený dík jen tím způsobem, když pošle psíka zdvihnout nožičku na její hrob. A možno říci, že



právě v šantážnické shodě neshodě, kterou byla koalice sklížena, vynikla ještě více nekonečná bídnota všech těchto pěti stran, které tak hluboce zkorumpovaly politicky, hospodářsky i mravně český život. To je tak pravda, že kdyby se objevila v nerevolučních kruzích vážná snaha obroditi národ, musela by rozhodně a nutně nejdříve učinit neškodnými všechny „špičky“ (i špicly) koaličních stran, místními počínajíc a ústředními končíc, tj. přinejmenším dobře je izolovat od ostatního občanstva a pro jistotu vyklestit. Ale tím stala by se již revoluční.

Jak vidno, jsme zase u těch starých Macharových šibeniček; je to pro nás veliké zadostiučinění, že sám Machar, kdyby je byl nebýval stavěl v dobrých verších za Rakouska, byl by je — ve verších poněkud horších — stavěl dnes. Koaliční a vojenské panstvo dalo mu co proto! A myslím, že musí býti ve velmi špatné náladě i z toho důvodu, poněvadž je neodvratný zajatec maloměstácké ideologie a může se utěšovat jen mýdlovými bublinami demokratických ideálů a nadějemi v Národní stranu práce. Což jest myslím dnes i pro Machara velmi málo!

My komunisté nejsme ovšem iluzionisté. Spousta československých lidí vysloví sice koalici nepřímou své opovržení a svou nedůvěru, však se už nyní hledají cestičky k přestavbě a obrození koaličního režimu, ale koaliční strany dostanou stále ještě pěknou hromádku hlasů. Jistě postačitelnou, aby člověk neměl iluzí o pravé vzdělanosti a inteligenci československého národa.

A nejdojemnější jest, že právě nejhorší strana koaliční dostane nejvíce hlasů koaličních, a ještě k tomu hlasů malých lidí, které soustavně a ve velkém velkoobchodnický vykořisťuje, kazí a ohlupuje.

Která je to? Posuďte.

*Klerikálové* nemohou býti jiní, než jsou. Mohou se tvářiti více římsky nebo více česky, zůstávají však pro každé politické dítě konfesijní stranou, hájící zájmy určité církve, hospodářské a sociální privileje kněžské: kdo se rozešel s touto církví nebo vůbec neměl s ní nikdy nic společného, nemůže býti v její straně, ledaže by se na stará kolena nebo po zápalu mozkových blan vrátil k růženci. Klerikálové, i když sebevíce kroutí očima a bělmo jejich zdvihají k nebi, jsou takovou stranou, jakou mají na firmě, — nejsou tedy nejhorší z těch pěti špatných stran.

*Agrárníci* nemohou býti rovněž jiní, než jsou, stranou bohatých zemanů, stranou selské buržoazie, která se netají tím, že její vlastnictví představuje snahu udržeti soukromokapitalistický řád. A tu každé politické dítě ví, že je nutno s nimi se hrdlit o drobný lid zemědělský, jimi vykořisťovaný a zneužívaný, ať jsou vedeni Švehlou,



Práškem, Hodžou atd. Jsou rovněž tací, jací na firmě, — nejsou tedy ani oni nejhorší ze špatných stran.

*Národní demokraté*, ryzí strana buržoazní, nemohou také již nikoho oklamati svými všenárodními hesly. Svou nezbytnou upřímností kapitalistickou, svou starovlasteneckou metodou odradili si sami živější části měšťáctva; dělníkům jsou nebezpečni jen jako zaměstnavatelé. Nemohouce nikoho oklamati, nejsou nejhorší ze špatných stran. Je to nejupřímnější firma ze všech pěti.

*Sociální demokraté*. Zde možno zaváhati. Nejsou snad přece jen první mezi špatnými stranami, první ve špatnosti? Jejich firma je lež na kvadrát. Zradili a zrazují svou minulost, program, proletariát bezesporně a makavě. Ze strany revoluční a protiburžoazní stali se největší oporou buržoazního pořádku na celém světě. Sovětské Rusko nenávidějí více než měšťáci. Proti komunistům bojují nešpinavějšími prostředky. Pod socialistickou firmou sestupují stále hlouběji do kontra-revolučního maloměšťáctví. Jejich špatnost je neskonálá, ale přec nejsou nejhorší stranou. Rozpor mezi jejich firmou a jejich skutky, mezi jejich minulostí a jejich přítomností, mezi činností jejich Internacionály a činností Internacionály komunistické — příliš křičí a řve. Není nesnadno je prohlédnouti, přitahují už jen „probuzená svědomí“ a renegáty socialismu. Dost jest jich ještě, ale protože dobrovolně lezou stále pokorněji pod měšťácký chomout, stávají se pátým kolem u vozu. Ztrácejí vliv. Ale nejhorší stranou může být právě jen ta strana, která má nejvíce špatného vlivu na nejširší vrstvy.

A tak zbývají nám jen *českoslovenští socialisté*. Z hlediska politického úhoř, z hlediska třídního oboživelník, z hlediska sociálního extrakt maloměšťáctví, z hlediska obchodního samec. Od svého narození. Duhové barvy jejich firmy, jejich „programu“, jejich celého zevnějšku vypočteny jsou na klam a šalbu, kterou znamenitě podporuje jejich ohromný arzenál vlastenecko-státotvorně-etických frází. Vlastenečtí jsou, protože vlastenectví je starý sice, ale stále ještě vydatný pláštík, kterým lze všechno přikryti. Státotvorní jsou potud, pokud ostatní strany udržují je v mezích; kdyby byli sami, tak ten svůj stát sežerou. A etičtí jsou stejně jako vlastenečtí, ve slohu těch, kteří chytře křičí: Chyťte zloděje! Dík pošetilostem a neřestem maloměšťáckého národa představují v našem životě velmoc. Málo lidí jim na slovo věří, ale všichni jim dávají a bezděky jsou jimi otravováni. Jejich velkožurnalistické podniky šíří mor, tím nebezpečnější, že tak vědomě lahodí neprobudilým masám poloproletářských živlů. Ve straně mají úkoly znamenitě rozděleny; lapající organizacemi mládeže nevinné idealisty, brzy je vychovávají na platné činitely ve své velkoobchodní společnosti. Atd. Atd. Zkrátka, tato velká strana malých lidí je ohromný bluf a pro



svůj vliv nejpevnější pilíř reakce v Československu. Je to jen koketa, ale chytrá a bezohledná. A proto nejhorší ze všech špatných. A počet hlasů, které v těchto volbách obdrží, bude tragikomickým vysvědčením pro vyspělost československého národa.

V Praze 10. listopadu 1925

Kdo hledí na letošní volební kampaň ve městech i na venkově poněkud z ptačí perspektivy, zpozoroval snad již dvě věci, dosti charakteristických pro poměry v Československé republice.

Předně, pokud běží o volební schůze a kampaň řečnickou, nemůže si myslím žádná strana blahopřáti k velikému návalu posluchačů. Široké vrstvy zdají se opravdu býti přesyceny a unaveny pouhou politikou. Vždyť také, až do nedávné doby a nehledíc k několika aférám korupčním nebo vražedným příhodám, nic nedovedlo upoutati k sobě širší pozornost kromě politiky a hospodářských svízelností. Ale politický a hospodářský život Československa točí se celkem vzato, a hlavně pro povrchního pozorovatele, v bludném kruhu, takže indiferentní a poloindiferentní masy, nevidouce přímých výsledků politicko-hospodářského snažení, stávají se lhostejnými především k půtkám a bojům politickým a pak projevují jistou malátnost i v bojích hospodářských.

V Československu po převratu omezen byl vydatnější život společenský a kulturní na nejmenší míru, pohyboval se v mezích nejtriviálnějšího živoření maloměšťáckého, poněvadž vlastenecká a státotvorná hesla dusila veškerou svěžejší snažení. „Národ“, před válkou tak účelivý a kritický, po „dobytí samostatnosti“ nejenže stal se nekritickým a zpátečnickým, nýbrž počal považovati každý hlubší intelektuální projev kritický a radikální za vlastizradu. Takových projevů bylo u nás ostatně donedávna strašně málo a všechny byly rychle umlčeny. Teprve koaliční svinstvo vzbudilo na sklonku své nynější formy trochu živějšího odporu i intelektuálního života.

Ale masy, u nás tak nesnadno probuditelné z maloměšťácké letargie, zůstávají zase stranou, ač touží po životě kulturně bohatším. Intelektuální levice jest jim svou vinou povětšinou cizí, ač pro uvědomělou část jejich mohla by mnoho vykonati, kdyby dovedla odhodit stavovské a odborné předsudky, a masy indiferentní a poloindiferentní ovládá dnes kšeftařský tisk československých socialistů, jejichž obchodní čich nejdříve poznal nutnost „nepolitického kursu“.

S tímto „nepolitickým kursem“ budou nuceny počítati všechny strany, také s ním již počítati počínají, aspoň v žurnalistice. Také



strana komunistická bude nucena dříve nebo později se mu přizpůsobiti.

Ve straně komunistické ostatně, jediné ze všech velkých stran, jsou, aspoň teoreticky, všechny předpoklady pro takové provádění „nepolitického kursu“, které by bylo proletariátu a uvědomělejším masám velice užitečno.

Pro komunistu je všechno věcí politickou. Vedle své činnosti politické a hospodářské může komunistická strana prováděti jen politickou „nepolitiku“ čili kulturní práci pro proletářské masy a revoluční hnutí. Jest v revoluční povaze komunistické strany, že nesmí a nemůže při své žurnalistické, výchovné a kulturní činnosti zabřednouti všeobecně a trvale do maloměšťáckého bahýnka nebo do kšeftařského ohlupování mas. Tu a tam může se státi chyba jako všude, ale například Ilustrovaný zpravodaj nebo Dělnická škola, vyučující diletantskému malování, nejsou u bolševiků možny.

Tím spíše však může a musí komunistická strana vyhověti v mezích svého kulturního programu a svých kulturních možností touze mas po „politice také nepolitické“. Bude jistě ihned porozuměno, oč mi běží, řeknu-li, že například náš Reflektor je částí takového „nepolitického kursu“, jak si jej představuji, částí ovšem dosud nedokonalou, těžkopádnou, ale přesto uvítanou velmi sympaticky proletariátem.

Nebude možno dlouho přehlížeti a podceňovati vliv žurnalistických velkopodniků, podnikaných přímo nebo nepřímo československými socialisty. Bojím se, že nedělní volby podají důkaz, že tato otrava pronikla do pracujících vrstev příliš hluboko. Ostatní strany počínají již tuto nepřímou metodu propagační nápodobiti, samozřejmě týměž ohlupujícím způsobem, i když československý socialistický rekord překonati nemohou. Ale jen komunisté mohou se zdarem čeliti tomuto tisku svým „nepolitickým“ tiskem, vybudují-li jej aspoň přiměřeně k velikosti své strany. Nebyli by marx-leninisty, kdyby také této možnosti, vyplývající z určité nálady mas, nevyužili podle svých sil.

Druhý charakteristický rys letošní volební kampaně je zvýšená hybnost žurnalistiky, hlavně po stránce formální. „Jde se do toho“ hezky zostra palcovými literami a bujarými hesly. To souvisí asi také s netečností indiferentních a poloindiferentních mas, pro jejichž získání se vlastně každý volební boj děje. Uvědomělý straník nemusí býti přece takto získáván.

Ale právě při této zvýšené akci volební vidíme u svých protivníků ubohou úroveň, zakrnělost, nesvobodu Československa. Volby v Anglii, Francii, ba i v Německu, to je něco docela jiného. Důmysl, vtip, odvaha těší se tu pouliční svobodě, o jaké se nám ani nezdá, kdežto u našich státotvorných partají ta bujará hesla jsou tak průhledná ve



své zpozdilosti a makavé falši, že mohou počítati na úspěch opravdu jen u pitomečků vychovaných Ilustrovaným zpravodajem a podobnými podniky obchodními.

V Praze 24. listopadu 1925

Takzvaná veřejnost byla volbami aspoň v jednom směru překvapena, jak v Praze, tak i na venkově. Chovanci koaličních schůzí a časopisů, ale nejen oni, nýbrž i značná část lidí počestnějších a chytřejších, která nevěřila *všecko* kontrarevolučnímu tisku, byla zřejmě udivena volebním úspěchem komunistické strany, kterou považovala za zeslabenou vnitřními spory i politikou domněle neplodnou a maloměstáckým masám cizí. I když velmi mnoho čtenářů koaličních deníků a večerníků odvyklo si *všecko* věřit svým novinám a nemá trpělivosti slabikovat v politických článcích, přece i stálá krůpěj kámen vyhloubí. Když takový prostomyslný čtenář Večerního Českého slova nebo jiného listu koaličního ustavičně četl, že KSČ je v koncích a denně znova páše sebevraždu, když četl, jakou snůškou zvrhlostí je atd., dal se přesvědčiti nakonec aspoň o tom, že komunisté nebudou po volbách představovat stranu první ze stran dělnických a téměř první ze stran všech.

Politicky informovaní lidé ovšem nebyli na pochybách, že KSČ dosáhne impozantního počtu hlasů, a kdo dovede čísti noviny, kdo vidí trochu do žurnalistického žargonu, zpozoroval již před volbami, jak některé koaliční časopisy připravují veřejnost na komunistické úspěchy. Slyšeli jsme přece, že sám Švehla prisuzoval KSČ před volbami 35 mandátů, — nicméně jeho Venkov a Večer lícily komunistickou stranu v posledním tažení.

Zamysli se, čtenáři měšťáckého a maloměšťáckého (sociálpatriotického) tisku, nad touto skutečností! Úspěch KSČ není zázrak, byl informovanými lidmi předvídan — proč ty, prostý čtenáři novin, musels býti překvapen? Protože ty noviny, ti řečníci tě vodili za nos, poněvadž s tebou hráli podvodnou komedii. Byls klamán, a teď stojíš hloupě nad těmi 41 + 20 mandáty KSČ a vrtíš hlavou údivem. Raději bys měl však pochopiti, žes obětí lhářů a podvodníků, ale nejen v tomto případě, nýbrž v případech nesčíslných, denně, několikrát za den.

Všecko, co odchovanec tisku sociálně nebo nesociálně vlasteneckého může si mysliti o světě, životě, politice, je z gruntu falešné a je mu to vštěpováno lidmi z nejnižších důvodů egoistických. Ale většina lidí umírá dříve, než to může pochopiti.

Myslím, že podvod s KSČ, lépe řečeno celé to předivo lži a pod-



vodů páchaných na účet KSČ s nevinnými lidmi, nevyneslo mnoho koaličním stranám a měšťácké „demokracii“. Kdyby se volby teď opakovaly, pomstilo by se asi náramně mnoho lidí koaličnickům za překvapení, které jim panstvo uchystalo. Jenže titíž lidé jsou možná na nejlepší cestě, aby se dali znova napálit.

Měšťácký a sociálpatriotický tisk je nezmar, pokud běží o podvody na účet nejobávanějšího protivníka. Sotva jeden podvod byl odhalen, už je strojen na tě, bloude, podvod nový. Vždyť nesmí ti býti ponecháno kdy, abys mohl se zamyslet. Kolotoč lži, na němž sedíš, točí se ve dne v noci. Že ti jde hlava kolem? Toho právě má býti docíleno.

Tedy jednosvorně, podle úmluvy, na povel vyvolávána je dnes nová protikomunistická kampaň proto, že KSČ „nechce do vlády“. Všichni politikové vědí, že je to nemožno a že se to nestane, dokud komunistická strana bude komunistickou stranou nebo dokud nenastane okamžik vhodný k likvidaci buržoazie, ale přesto ten povyk, vypočítaný na nevědomost většiny, zákeřnictví, průhledné pro každého znalce politického života, politický podvod vědomý, nová štvánice a nové napalování politických nevinňátek.

Pánové spoléhají se na to, že v masách nežijí zkušenosti, které socialism učinil v předchozích třiceti letech, a že tu není dosti známa železná logika bolševického obrození revolučního socialismu, tj. socialismu vůbec. Zato zapomínají, že jejich parlamentarism není ani v lásce, ani v úctě u širokých vrstev lidových.

Kdyby staronoví koaličníci mysleli to s politikou a s lidem aspoň trochu poctivě, uznali by, že komunistická strana podle svých zásad do vlády s buržoazií jít nemůže, a snažili by se dokázat nám, že podle nich se v této věci mýlíme. Ale znáti zásadní překážky, nemožnost toho, a přesto stavěti se, jako by účast KSČ ve vládě byla očekávána, a stavěti se tak jen proto, aby lid byl balamucen a mohlo se proti KSČ zase jednou štvát ve velkém, to je prostě zase jen podvod, nový z nesčíslných.

Utrhačná, skrz naskrz podlá kampaň protikomunistická, kterou má KSČ právě za sebou, nezabránila však, aby se téměř celý milión rukou nezdvihl pro ni ve volbách. Nezničí nás tedy ani další kampaně! A nahlédněte do kontrarevolučního tisku po minulé volební kampani do obcí, a najdete v něm totéž komické utěšování se, tytéž směšné výklady příčin komunistického úspěchu jako dnes. Totéž šálení a mámení. Člověk by řekl, že by mohli konečně přestat s podvody a jednat poctivě. To by jim však bylo státi na pevné a rovné půdě, nikoli na šikmé a bořící se ploše. Nemohou již nic jiného než lhát a podvádět nebo bílou hrůzu na nás pouštět. Jedni, protože jsou z třídy k smrti odsouzené, druzí, protože jsou zrádci a denně znova zrazují. Jsou to



zkrátka chlapi nebem i zemí zatracení. A kdo jim cožkoli věří, bude vždycky znova napálen.

V Praze 10. prosince 1925

Dobré cestopisy jsou četbou obecně dosti oblíbenou. Poučují a rozněcují fantazii cizími kraji a cizími obyčejí. Také dělníci je rádi čtou. Ovšem, v našich dnech byly cestopisy jistě nemálo vytlačeny z čtenářské obce dobrodružnými romány, v nichž — aspoň těch slušnějších — jsou cizí kraje, cizí obyčej, cizí lidé dvojnásobně oživeni napínavými příběhy, jakými skutečné cestopisy zřídka mohou oplývati. Čtenář, kterému neběží o poznatky odborné, jest jistě více zaujat Jackem Londonem než Nansenem nebo starým Holubem.

Ale ač vychází dosud hojně cestopisů, i ty bývalé veliké příhody cestovatelské z nich mizí. Vždyť končin důkladně nezbádaných jest málo, končin, které nejsou úplně porušeny civilizací, není o mnoho více; příhody těch, kdož cestují v autu nebo aeru, zřídka mohou dostihnouti zajímavosti a pestrosti dobrodružství zažitých průkopníky, jimž bylo bojovati s pralesy a domorodci.

Ráz cestopisů se mění s povahou života na zeměkouli. Politické a hospodářské úvahy nabývají v nich převahy. Rozšafné úvahy, diktované zájmy vládních agentů. Diplomatické a obchodní zřetele. Nuda pro vás, kteří se chcete osvěžiti trochou exotiky. Příroda a lid mizí z cestopisů; civilizace a oficielní osobnosti, kritizované rozšafně, jsou obsahem textu i části obrazové: zase nuda.

Ostatně, tihle cestovatelé! Etnologové si právem stěžují, že mezi tou spoustou, která spoustu napsala, bylo a jest velice málo těch, kteří by měli hlubší zájem o vnitřní život lidu a dovedli mu rozuměti. K nejzajímavějším a nejvýznamnějším obyčejům jeho stavěli se bez porozumění. Ve své bělošské zabedněnosti vidívali jen „pohany“ a „divochy“, kde měli hledat lidi. Byli často papežštější než papež. Jako civilizovaní křesťané laici projevíli více omezenosti a nesnášlivosti než leckterý misionář. Anebo považovali za neslušné psáti o věcech, jejichž význam je stokrát větší pro lidský vývoj než devět desetin jejich příhod ostatních. Atd. Zkrátka byli to většinou měšťáci s maloměstským obzorem a s maloměšťáckou zbabělostí, i když se ledačehos odvážili v podnikání fyzickém. Přčasto oficielní lidé s tak oficielními názory, jako by byly oficielní jejich doporučovací listy a dokumenty.

Takovým jedním rozvláčným a nudným cestopisem oficielního měšťáka — soudíc podle prvních deseti sešitů — je Danešovo dílo *Tři léta při Tichém oceáně*, právě vycházející v Praze, i se svými obrázky. Civilizace a oficielní lidé, samá nuda. Suché poznámky českosloven-



ského konzula, který v civilu je profesor a svým vyznáním — kramářovec. Dovedou-li naši vlastenci této ráže čísti nudné cestopisy, pak budou s tímto svým mužem náramně spokojeni. Ubohá zaujatost proti Němcům (například „my jsme byli rádi, že neviděli jsme německých vyhlášek“, — tedy ryzí vlastenectví tabulkové!) je tu na každé třetí straně, autor pěje frázovitě ódy na legionáře, vypravuje o svých přednáškách v duchu mistrova slovanství, všude z něho čouhá liberální měkkýš, pokud nejde ovšem o dělnickou stranu, podle Národních listů mluví o židech, o „idealismu spojenců“ za světové války (který Austrálii stál 40 000 lidských životů, nehledě k ostatním obětem pro masožravý britský imperialism!), o německém socialismu mezinárodním atd.

O báječném úspěchu waleského prince u australského obyvatelstva napíše celou stranu velkou, ale pro boj dělnické třídy má jen impertinentní poznámky. Kramářovský je jeho názor na stávky a „jiné způsoby jednostranného a násilného řešení sporných otázek mezi zaměstnanci a zaměstnavateli“. Pěje chválu na měšťáckého vůdce opozice proti dělnické straně a na socialistického vůdce Johna Storeye, „posledního vůdce své strany, který neholdoval mnoho radikalismu třídně socialistickému a měl více smyslu pro starý, opravdu humánní a demokratický ráz (!) jejího programu“. A dále: „John Storey již proto nebyl po chuti modernímu křídlu dělnické strany, že rád se chlubil svými pracovními výkony... Takové sloužení zaměstnavatelům bylo proti zásadám odborných organizací i dělnické strany, jak se vybarvila v posledních letech“... (v předchozích letech, říkáme po česku, pane vlastenče, poněvadž „v posledních“ je tu germanism, pane germanofobe!).

Nebyl sice s to zjistiti, do jaké míry jsou oprávněny žaloby na korupci a protekční hospodářství dělnické strany australské (která nám komunistům není ovšem jako celek zvláště sympatická — pozn. red.), přesto však mnoho o tom mluví a vůbec, kde může, do dělnické strany žďuchne, aby nemohlo býti sporu o jeho sympatiích ke straně „občanské“.

Znamé heslo o práci a spořivosti stále vnucuje nepřímě čtenářům, nejša si snad ani vědom toho, proč toto heslo vysíláno je do světa bankovními lupiči a vůdci kapitalistického světa. Vypravuje o kterémsi krajanovi: „Byl to velmi hodný, pilný člověk, legionář australský, a v Mona Vale dostalo se mu místa, po jakém dávno toužil. Jeho tvořivý a pracemilovný duch těžce nesl poručenství dělnických organizací, dokud byl v továrně zaměstnán. Nemohl srovnati se svým svědomím, že jest jimi přinucen pracovati mnohem méně, nežli kolik považoval za správný výkon za mzdu mu placenou...“ Přitom jest ovšem pan profesor velmi



paušálního mínění, že duševní práce má býti lépe placena než „hrubá práce dělnická“. Bylo by tudíž zajímavé zvědět, kolik chtěl a vzal pan profesor za duševní a „odpovědnou“ práci spojenou se sepsáním svého zbytečného cestopisu v poměru například ke mzdě „hrubého horníka“, která je rozhodně užitečnější.

Popisuje, že v Sydney a okolí je snadná příležitost k získání nejnutnějších životních potřeb bez námahy, — to je pro měšťáka „nekalý činitel v hospodářském životě“, poněvadž měšťák může prosperovat, jen když druzí se nevyhýbají „soustavné, stálé činnosti výdělečné“. Když prý také zdravé a silné lidi omrzí povalování se v parcích, nebo na skalách, nebo kibicování v zábavních místnostech, jdou rybařit nebo lovit ústřice. Nebo jdou na králíky, jejichž lov poskytuje velmi slušnou obživu při malé jen práci... Kdo mě, sakra, přesvědčí, že se mají dříti někde v továrně nebo v kanceláři, když se mohou takhle slušně a příjemně uživit! Zvláště když kolem sebe vidí válečné zbohatlíky, které Daneš také popisuje!

Kramář a Rašín, tito dva mrtví, ozývají se z každé druhé stránky Danešova cestopisu. Právě proto však měla by Československá republika pověřit ho skládáním anekdot pro čítanky k většímu ještě ohlupování mládeže v zájmu buržoazie. Byla by to pro J. V. Daneše přiměřenější činnost než sepisování cestopisů.

## PROLETÁŘSKÝ RÁDCE

*G. H., Praha:* Také tobě vězí v hlavě hedvábná toaleta, ve které soudružka Kollontajová, sovětský vyslanec, šla k audienci. Mýlíš se však, domníváš-li se, že tu jde o nějakou otázku soudružky Kollontajové. Je to spíše otázka sovětské vlády. Poněvadž sovětská vláda si přeje, aby její vyslanci reprezentovali se po způsobu měšťáckém při oficiálních audiencích a podobných příležitostech, a dává jim k tomu také přiměřené prostředky, nutno vyslancům se podříditi. Náš osobní názor a vkus viděl by raději něco jiného, pokud běží o toaletu: prostý, jednotný ve hlavní věci, hygienický, racionálnější a vkusnější oblek, příklad pro proletariát, aby čelil dnešnímu módnímu blázinci. Ale sovětská vláda ví patrně, proč jedná jinak, a jen zpozdilý moralista bude vytýkati ženě, že „se strojí“. Zaslouhuje ovšem posměchu ten, kdo obléká se přemrštěně a nad své poměry, ale pud zdobiti se je vyvinut u žen proletářských stejně jako u žen měšťáckých, zejména ovšem v mládí. Jsme pro sociální a hospodářskou spravedlnost, — aby tedy také chudé ženy mohly býti vkusně oblečeny, když jim to činí radost.



*O. V., Nespeky:* Máš fotografický aparát a chceš nám býti nápomocen v Reflektoru. Co nám máš poslati? Odpověď je krátká: krásné a zajímavé snímky z proletářského života nebo z přírody. Potřebujeme snímky charakteristické práce dělnické nebo výjevů ze stávek a dělnických akcí, co nejvíce rušného života a co nejméně lokálních skupin, dělnických domů a vůbec všedností, které nemají širší zajímavosti. Reflektor musí býti živý, výbojný a odbojný časopis opravdu proletářský, třeba, aby se vyhýbal všemu maloměšťáckému. Každý náš dělnický čtenář je povinen, stane-li se v jeho okolí něco revolučně pozoruhodného, postarati se, aby Reflektor dostal pěkný snímek a data o věci. Potřebujeme však snímky velmi dobré a ostré, poněvadž tisk ofsetem takových snímků vyžaduje, má-li obrázek v časopise býti zdařilý. To vezmi v úvahu.

*H. S., Podmoráň:* Máš úplně pravdu, především pracující vrstvy potřebují literárního rádce, který by je nejkratší cestou prováděl bludištěm nově vycházející literatury. Jistě více než osmdesát procent vycházející literatury je proletariátu buď zcela neužitečno, nebo přímo škodливо, a je to často žalostné, jaké pitomosti čte nevědomky především mladá generace pracujících. Zřídíme v Reflektoru také rubriku knih, ve které budeme doporučovati nebo varovati. Jenže v prvních číslech nelze najednou ukázati vše, co chceme dělati. Je mnoho oborů pro náš časopis, kterých nebylo možno pojatai do prvního čísla.

*F. N., Kolín:* Nepomohl výprask, nepomohly domluvy. Toť pochopitelné v jejím věku. Máš však patrně dosti málo předsudků, že ji správně vidíš ohroženu jen dvěma nebezpečími: dítětem nebo nemocí. Tedy musíš zbaviti se předsudků všech — nejsi ještě otec tak starý, abys to nedokázal — a pochopiti, že jedinou ochranou a jediným lékem jest: poučení a svoboda! V jejím věku lze ji už poučiti o všem; běží jen o to, dovedeš-li to, víš-li sám dosti. Je toho bohužel příliš mnoho, co dnešní většina neví a věděti by měla, protože jde o živelnou věc člověkovu. Nejsou vinny děti, že mají také milostná křídla, ale je vinna rodina a škola, že je ponechává v nevědomosti jako dnešní děti i budoucí rodiče, čili koneckonců je vinna křesťansko-kapitalistická společnost, její vládnoucí třída se svou ohlupující „morálkou“. Nicméně to nejdůležitější víš jistě a dovedeš jí vysvětliti: že existuje pitomá nemoc, před kterou třeba se míti na pozoru, a že nevíтанé dítě zkazilo by jí život, aniž je to pohodlné a zcela bezpečné; neměti ho tak nebo onak. I v tomto směru ovšem prospěly by ti „zakázané“ vědomosti a mužný revoluční poměr otce k dítěti, který však je ukrutně vzácný ještě; poměrně i uvědomělým lidem nového světa zdá se někdy pohodlnějším spolehnouti se na šťastnou náhodu než „trapné“ výklady, kterým společnost nedala dosud své sankce a za které byla



by schopna dobrého otce i zavřít. Existuje mnoho různých poraden, jen ta nejzávažnější nikoli: poradna pro věci sexuální. Proč neexistuje? Vždyť již máme mezinárodní hnutí pro sexuální osvobození. Patrně proto, že kdyby konala řádně svou povinnost, měšťácká justice zardousila by ji nějakým senzačním procesem. Nesmíme zapomenout, že sexuální osvícenost je logicky potlačována ve společnosti, kde bordeláři a Harrmannové jsou policejními špicly. Chceš-li nějaké podrobnosti, odpovíme dopisem.

\*

*K titulnímu obrázku.* Soudružka Ruth Fischerová, dřívějším jménem Fritzi Friedländerová, zúčastnila se již v posledních letech válečných vídeňského hnutí protimilitaristického. V době převratu založila tu komunistickou stranu a vydávala Weckruf, jeden z prvních časopisů komunistických. V hnutí z roku 1919, v době uherské vlády rad, hrála vynikající úlohu. Koncem roku 1919 odešla do Německa, kde se naoko provdala za dělníka Gohlkeho, aby nemohla býti vypovězena, a brzy také zde měla úlohu vůdčí. Vedla boj s pravým křídlem německé strany komunistické a s Brandlerem, jeho vůdcem, již tehdy, když byl Brandler ještě podporován exekutivou Komunistické internacionály. V tomto boji po mnoha obtížích konečně zvítězila. V předchozí době přicházela stále více do popředí, na V. světovém kongresu Komunistické internacionály vedla německou delegaci. Po rozpuštění říšského sněmu německého v květnu 1924 byla stíhána policií a na její dopadení byla vypsána veliká cena. Unikla do Rakouska, kde teprve v lednu 1925 byla objevena. Poněvadž však byla zatím znova zvolena do říšského sněmu, byla ihned propuštěna na svobodu a jest opět v čele německé strany komunistické. Pěkná její fotografie, kterou přinášíme, jest dílem jednoho soudruha moskevského.

*K. O., Praha:* První dvě knížky Wolkrovy, Host do domu a Těžká hodina, jsou úplně rozebrány. Rovněž souborné Dílo Jiřího Wolkra. Na skladě jsou jen Tři hry (Kč 20,—). V nejbližší době vyjde populární výbor z básnickových prací, pořízený prof. A. Dokoupilem, Čtení z J. Wolkra. Kniha bude tištěna na dobrém papíře a upravena arch. A. Heythumou. (Váz. Kč 20,—) Na podzim vyjdou v bibliofilské úpravě C. Boudově Balady. — O Wolkrovi vyšla právě malá monografie Vítězslava Nezvala Wolker. Má tři oddíly, básně v próze, inspirované Wolkrovou lyrikou, populární studii o básníkovi a osobní vzpomínky na něj. (Kčs 8,—)

*Fotomontáž.* Co je to fotomontáž? V dnešním smyslu — krátce řečeno — obraz složený z fotografií. Běží buď o cyklus celých fotografií jednoho druhu seřazených do společného rámce. Takovou



fotomontáž o naftové těžbě u Baku přinášíme v tomto čísle. Nebo běží o sestavbu podstatných částí jednoho fotografického cyklu, více nebo méně důmyslnou a obratnou: takovou fotomontáží byl náš celostránkový obraz z volební agitace komunistické v prvním čísle Reflektoru nebo obraz z podniku Fordova v čísle tomto. Konečně v nejmodernějším hnutí uměleckém nahraňuje fotomontáž často kresbu a malbu nebo doplňuje se s ní navzájem. Tu běží již o jakýsi lyricko-epický výtvar umělecký, kterého se dnes hojně používá převážně například na obálkách knih a v časopisech. Má mnoho možností jak z hlediska krasocitného, tak i ve své povaze zábavné a poučné. Takovou fotomontáží byl náš list Památce Jiřího Wolkra v druhém čísle a částečně jest jí i dnešní fotomontáž ze zimní přírody. Způsob reprodukce takzvaného ofsetu, kterého používáme v Reflektoru, poněvadž pro svou poměrnou laci umožňuje nám přinášeti hojnost obrázků a velké obrázky, nepodává ovšem všechny půvaby takové fotomontáže, ale přesto je věc i pro nás velmi vhodná a — chudí lidé vaří z vody. Fotomontáž zejména poskytuje také možnost reprodukovati hojnost snímků na ploše poměrně malé čili možnost úspory místa. — Fotomontáž Památce Jiřího Wolkra snaží se vyjádřiti hlavní rysy života, osobnosti a umění básníka předčasně zemřelého: nesmíme tu hloubati nad jednotlivostmi, nýbrž třeba poddati se celkovému dojmu, jež obraz vyvolá, když různé ty připomínky a náznaky splynou v myslí s tím, co o Wolkrovi víme, v obrys, který se podobá básni o básníku.

\*

*Poznámka k závodním časopisům:* Přinášíme na ukázkou několik závodních časopisů francouzských. 1. Le Réveil (Probuzení). Časopis komunistické buňky v závodech společnosti B.N.C. — 2. Der Leipziger Straßenbahner, závodní časopis lipských zřízenců pouličních drah. „Redigovaný za součinnosti správní rady“. „Tištěný ve sklepě“. — 3. Le Forçat (Galejník) od firmy Peugeotovy. — 4. Der rote Zuschläger (Rudý kováč) ze závodů v Leichlingen. — 5. Der Scheinwerfer (Reflektor). — 6. Zeiss-Lupe, závodní časopis ze známé Zeissovy firmy na optické přístroje. „Pohlížejíce lupou, vidíme všelicos.“

K. V., *Semily*: Cizojazyčný slovník dobrý zašle ti Komunistické nakladatelství. — Poměrně nejlepší česko-německý slovník je Herzrův v nakladatelství J. Otty, třídílný nyní. — A k otázce třetí: Samozřejmě má sloh veliký vliv na to, která kniha se líbí nebo nelíbí. A rozhodně sloh Philippův například je nutně bližší dělníkům než Vančurův. To máš docela pravdu. Těžko však umělci předpisovat, dokud sám nepochopí, že je v zájmu jeho díla, které není zpátečnické, aby sloho-



vými kučerami neodcizoval se nejoddanějším čtenářům. Domníváme se, že takzvaný těžký sloh je vždy zbytek buržoazního cítění v díle tolika revolučních spisovatelů: ale dnešní spisovatel, i když dokonale uteče z měšťácké třídy, jen nesnadno svléká ze sebe buržoazní literaturství a umělectví. Je k tomu třeba, aby se odhodlal zřici se každého úspěchu a kritiky, každé pozice v „uměleckém a literárním světě“, aby se vůbec rozešel s tím, co buržoazie a její estétové považují za umění, a viděl svůj cíl jen v tom, aby masy pracujících mu rozuměly. A uvážíme-li, že tyto masy musí přitom i vychovávat, a nikoli hovět mnoha jejich maloměšťáckým zálibám, je to velmi těžké, je to jisté hrdinství, jež může býti v dnešní době jen vzácné. Ostatně „těžký sloh“ je někdy jen znakem jisté tvárné nevybouřenosti, která později ustoupí klidné a jasné linii. U Šrámka je to něco jiného: jeho nynější limonády nebyly by vůbec nic bez masky těch slohových kučer.

*B. K., Třebíč:* Zásadně nemáme nic proti Hádankovému koutku a použijeme tu a tam rádi příspěvků tohoto druhu, budou-li zdařilé. Ovšem, třeba je učiniti také užitečnými našemu dělnickému čtenářstvu tím, že rozluštění bude představovati nějakou pravdu proletariátu potřebnou.

*V. Ž. T.:* Odpovíme ti v některém čísle příštím, až dostaneme podrobnější informace z kompetentního místa ruského. Brožurka o věci nevyšla.

\*

— *ažák, Košice:* Otiskneme při příležitosti některé ruské plakáty se slovním doprovodem, ale ovšem jen plakáty skutečně cenné a pro nás poučné.

*Kuchař:* Jako komunista jsi povinen pracovati v té odborové organizaci, do které podle svého zaměstnání a působíště příslušíš; nevyhovuje-li tvému proletářskému cítění, snaž se se stejně smýšlejícími propracovati k nápravě v ní buňkou.

*L. K., Hrdlořezy:* Do Reflektoru může přispívati každý dělník a není třeba hlásiti se tolika slovy k tomu. Běží o to, *jaké* tvé kresby jsou, a to se posuzuje odborně. Ukázku můžeš při příležitosti redakci zaslati. Dobré fotografie z dělnického života a hnutí jsou nám ovšem milejší.

\*

*V. P. ml., Košice:* To jsme si, soudruhu, přece neudělali, že Reflektor musí otisknouti všechno a *ihned*, co mu zašleš. To přece nejde. Otiskli jsme ti ihned ty pražské snímky, protože jsme na ně přímo čekali, do tohoto čísla dali jsme ti zase něco, ještě dříve, než jsme dostali



tvůj nárek, protože se nám to redakčně právě hodilo, ale na žádné „ihned“ nemůžeme nikdy přistoupit, protože Reflektor je a musí býti v zájmu věci a v zájmu čtenářů opravdu *redigován*, a nikoli pouze z právě došlého skládán. Pochopíš také, že musíme si činiti zásoby, archív, že musíme míti k dispozici věci důležité i nepatrné, neboť každý obrázek může se nám někdy hoditi. Také nemůže být Reflektor obsahem jednostranný a jednotvárný. Z těch tisíců, co jej čtou, každých sto hledá v něm něco jiného než ti druzí. Kdyby nám jednoho týdne dvacet soudruhů poslalo obrázky dvaceti různých mužstev Rudé hvězdy a všichni chtěli by je míti v Reflektoru ihned, myslím, že dvě třetiny našich čtenářů, kteří nemají zájem o tento sport, pěkně by se nám poděkovaly za to, kdybychom všech dvacet družstev do Reflektora skutečně ihned dali. A tak tomu je s jinými věcmi stejně. A přitom *nejsmе dosud týdeník*, abychom mohli rychle uspokojovat všechna přání. Mnoho nutno odložit, protože přijde něco důležitějšího, nebo zajímavějšího, nebo hezčího. Tak tedy měj rozum: Reflektor neredigujeme pro sebe ani pro několik nejbližších soudruhů, nýbrž pro tisíce čtenářů, kteří mají nejrozumnější gusta a nejrozumnější potřeby. Víme, že všem vyhověti nemůžeme, ale chceme potěšiti, poučiti a pobaviti mnohé a sloužíme jen jednomu pánu: proletářské věci.

V. Ž., uč.: Věř, soudruhu, že jednou největší trampotou redaktorů je vrácení nehodících se příspěvků a vyžadované odpovědi na ně. A celkem děje se všeobecně, že čím je příspěvek nevhodnější, slabší, zbytečnější, tím zuřivěji je vymáhán, ač nestojí ani za porto. To je moje třicetiletá zkušenost, a proto se nedivím s. D. aniž jinému redaktorovi, že mnohého adepta literatury zklame. Dělnické redakce dostávají také od svých čtenářů obyčejně právě to, čeho nejméně potřebují: špatné básně, neumělé úvahy a podobnou literaturu, kdežto skutečné proletářské *zpravodajství* je téměř pomíjeno. Úvah a různých rozumování máme dosti: včasných zpráv a dokumentů vřdycky nedostatek. Tak je tomu i v Reflektoru. Špatné verše a úvahy docházejí stále a hojně, dobré zprávy a fotografie, pokyny o časových událostech velmi zřídka, ani když si o ně píšeme. To máš pravdu, že i naši lidé dávají se ochotně otravovat Novým lidem a podobnými roznašeci pěkných frází. A protože takové všeobecné fráze z maloměstácké ideologie idealistické jsou rády čteny, ale nerado se konkrétně myslí a počítá, píší také lidé nejraději v podobném žargonu, místo aby konali pro svůj list suchou službu zpravodajskou. Příště o druhé věci. Rádi bychom byli se svými čtenáři v ustavičném styku soudružském, ale toho předpokladem je, že nám budou napomáhati dodáváním dobrého materiálu pro obrázkový list a nebudou nás zdržovati špatnou literaturou.



*Ž. N., Slaný:* Tyto vaše stížnosti jsou také stížnosti naší redakce, ale dobrá vůle redakce nestačí to změnit: to musíte svá přání adresovat na vydavatele, nakladatele a administraci. Domnívali jsme se, že již od tohoto čísla bude nám všem vyhověno, ale nestalo se.

*A. K., Francie:* Penízem Frs. 10 máš zapláceno do č. 7.

\*

*K. H., Plzeň:* Při tisku takzvaným ofsetem, kdy není používáno štočků, je tomu tak, že čím menší je formát časopisu, tím větší poměrně musí býti obrázky, mají-li býti aspoň trochu zřetelné. Našim vzorem je ruský Prožektor, který také nepřecpává strany drobnými obrázky, z nichž nikdo nic nemá. Dobře jsi vzpomněl toho, že soudruzi mohou si většími reprodukcemi z Reflektora zdobiti stěny místo všelijakými kramářskými barvotisky.

\*

*O. J., Praha VIII:* Třebaže nechceš odpovědi, odpovídáme a nemyslíme, že by bylo škoda místa na dohodu se čtenáři, kteří projevují upřímný zájem o Reflektora: mlčíme jen tam, kde nás chce mentovati zaostalost a sociálně demokratický vkus. Tedy 1. Fotomontáž dvoustranná je vždy na vnitřním dvojlistě; jde-li o vazbu, dovede každý knihař přilepiti tento dvojlist na takzvaný „falc“, čímž obraz zůstane nepoškozen a při otevření svázaného ročníku volně se celý rozevře. Tak odpadá tvoje obava. Dvoustranné fotomontáže jsou příliš lákavá příležitost k poskytnutí obrazů, které mají také určitou výchovnou hodnotu krasocitnou, a proto se jich nevzdáme. Takový pěkný obraz, jako je například fotomontáž kladenská, nedal by se při našem malém formátu docílit, kdybychom materiál rozdělili na dvě strany. Právě časopis revoluční a proletářský pak má vštěpovati dělníkům také lepší vkus, nové době přiměřený, i když to tu a tam pohorší nějakého starého maloměřáka socialistického. Srovnej například s Reflektorem staré Májové listy předválečné i poválečné, a porozumíš ihned, jaký pokrok představuje Reflektor. Samozřejmě i obsahově, třebaže není dosti velký, aby mohl přinášeti více textu. — 2. S textem k obrázkům je při takovém časopise, jako je Reflektor, veliká potíž. Nutno mnoho počítati a měřiti, než všechno klapne. Vedle toho formát Reflektora je poněkud malý, takže tato práce je tím nesnadnější, má-li časopis býti i typograficky trochu snesitelný. Je-li text na předchozí straně, není to žádné neštěstí, horší je, když někdy v poslední chvíli někam zabloudí. Konečně nechceme přece, aby naši čtenáři přelistovali jen číslo pro obrázky; chceme, aby si je také celé přečetli. Tu pak vždycky již



příslušný text najdou. — 3. Proti kresbám vyslovili mnozí čtenáři námitky, a je dneska velmi nesnadno zaopatřiti kresby dobré. Většina má raději dobrou fotografii. Nicméně jsme se jich nevzdali; jakmile něco vhodného seženeme, zpestříme tím rádi obsah. Kdyby Reflektor byl už týdeník, dal by se materiál lépe a rychleji střídati: měli bychom více místa na věci nejrozmanitější.

*Ed. V., Košíře:* Kdyby běželo jen o získávání odběratelů za každou cenu, měl bys docela pravdu. Ale jako komunistická strana není sama sobě účelem a nemá jen ten smysl, aby získávala do svých řad masy pro masy a placení příspěvků, nýbrž má svůj vyšší cíl a úkol vésti dělnou třídu a dovésti ji k vítězství, tak Reflektor v malém také není účelem sám sobě, nesmí chtít jen získávat odběratele čili dělat jen „abonentní politiku“, nýbrž má účel mnohem důležitější: vzdělávat a povznášet své čtenáře. Rádi vyhovíme samozřejmě touze většiny čtenářů, kteří se chtějí také v Reflektoru jednou uvidět na obrázku, ale můžeme to činiti jen omezeně, pokud vyhovíme svým důležitějším povinnostem. Mýlíš se, domníváš-li se, že cizokrajnými a poučnými snímky odpuzujeme si čtenáře: to je takový pražský názor funkcionářský. Z venkova soudruzi, hlavně ti nejdůležitější, prostí naši vojáci řadoví, chválí si nejvíce poučné a výchovné snímky. — Pokud běží o tu „mobilizaci“: dostáváme a dostaneme venkovských snímků dosti, jde jen o to, aby soudruzi všude si zvykli soustavně a pravidelně na Reflektora myslet. Zorganizovat z Prahy takový útok aparátů, to by ovšem šlo, ale neběží tak o všechny ty snímky, které bychom tímto způsobem získali, vždyť nemáme ani tolik místa, abychom mohli uveřejnit První máj z celé republiky; naše snaha musí býti právě opačná: ne z Prahy vysílat, ale na venkově pomalu vychovávat si spolupracovníky. Už je v té věci u nás v redakci zjevný jistý pokrok, jen stále znova nutno opakovat, že Reflektor potřebuje všude své zpravodaje a jací tito soudruzi mají býti. — A teď ještě poznámku: Tyto odpovědi píšeme nejen pro adresáta, nýbrž pro všechny čtenáře. Adresát je často pouhá záminka, abychom mohli vyložit své názory, potřeby, tužby. Nesmí tedy soudruh, jemuž odpovídáme, hledět na věc jen jako na věc čistě *osobní*.

\*

*Všem zasilatelům snímků májových a soutěžných.* 1. Náš první pokus o mobilizaci soudružských fotoaparátů a velkou soutěž snímků protentokrát ještě celkem selhal, hlavně v bodě 1 a 2, kde šlo o snímky ze života domácích dělníků a průmyslového proletariátu. Tu jsme nedostali téměř nic, patrně že běželo o věc méně obvyklou a poněkud obtížnější. Trochu lépe jsme pochodili se snímky májovými. Došla



řada snímků upotřebitelných a hojně snímků prozrazujících aspoň dobrou vůli, která za čas ponese snad ovoce. Morava a Slovensko přetrumfaly rozhodně Čechy. Zdá se také, že organizace, v nichž panuje čilejší duch bolševický, mají i pro Reflektora více porozumění a pohotovosti. Brno, Kladno, Plzeň a jiná velká města věc prozatím ignorovala. Doufáme, že i ona pomalu pochopí, že Reflektor je také jejich časopis a musí býti kolektivním dílem všech našich soudruhů.

2. Vychází najevo, že fotoamatérství není dosud v našich řadách pěstováno dosti čile, hlavně pokud běží o snímky užitečné pro hnutí. Doufáme, že Reflektor přispěje k tomu, aby tento obor, důležitý pro dělnické zpravodajství, byl prohlouben v duchu našich potřeb a z pouhé soukromé zábavy vyvinul se v revoluční nástroj proletariátu. Několik májových snímků prozrazuje, že dotyční soudruzi nedovedou ještě zmocniti se věci náležitě a svým obrázkem ubírají projevu na velikosti, ač byl očividně mohutný. Řada soudruhů slibuje propříště již snímky lepší, je tu tedy dobrá vůle, které zkušenost jistě prospěje.

3. Upozorňujeme ještě jednou, že očividně špatné snímky je zbytečno posílati: Žádné retušování nepomůže obrázku, na němž je toliko rozmazaná mlha. Dostali jsme takových snímků mnoho! 4. Někteří soudruzi poslali nám zároveň se snímky i desky, což je zbytečno; můžeme desek eventuálně použítí jen tehdy, není-li snímků. 5. Jiní zaslali nám do soutěže staré pohlednice a fotografie objednané ve fotoateliérech. Ale na takové obrázky soutěž se přece nemohla vztahovati, neboť jejím účelem bylo povzbuditi činnost dnešních našich amatérů v zájmu hnutí. Jinak ovšem i neznámá pohlednice může nám býti užitečná a rovněž je dobře, objednájí-li si soudruzi snímek svého projevu nebo časové události pro nás vhodné u odborníka živnostníka, nemají-li mezi sebou dobrého soudruha amatéra. 6. Děkujeme všem soudruhům, kteří nám přispěli obrázky do májových čísel Reflektora nebo aspoň projevíli dobrou vůli. Snímky neupotřebitelné a nazpět vyžádané vracíme postupně. Zásilek bylo poměrně dosti, takže to nějakou dobu potrvá, než všechny uspořádáme a vyexpedujeme. Žádáme tudíž soudruhy o trochu trpělivosti. A všechny žádáme, aby pamatovali na Reflektora i po máji. Ať příští mobilizace nebo soutěž se povede!

*O. H., Rosice:* Uniká nám mnoho časových zajímavostí poučných i zábavných, protože Reflektor není dosud týdeník. Čtrnáctideník musí býti nutně jednostrannější a omeziti se na nejdůležitější, kdežto v týdeníku mohli bychom polovinu obsahu věnovati časovostem z celého světa a mohli bychom býti první v mnoha věcech, které musíme pominouti z nedostatku místa. Obsah sloužící hnutí odkládati nelze, a tak zřídka nám je možno rozběhnouti se do pestrého světa, jak by-



chom si přáli my i většina čtenářů. Ale pracujete pro týdeník, kdy získáváte čtrnáctideníku nové odběratele.

\*

*K. V., S:* Potkalo tě veliké štěstí, dostals pěkný byt a chceš si ozdobit svůj kout také nějakým obrazem. Jaký si máš koupit? — To je jednou zase pravý dotaz. Tak prostý, a přece tak nesnadný k vyřízení jako zkouška dospělosti. Nevím věru, obстоjím-li. Tedy předně mohl bych ti dáti odpověď „povinnou“. Dám ti poslat seznam obrazů, jež má na skladě naše nakladatelství a knihkupectví, vyber si, co se ti uzdá. Ale tuhle odpověď ti nedávám. Po druhé mohl bych ti dáti odpověď „odbornou“: Vylič mi, co je ten tvůj kout, prostor, světlo, okolí, pak jakou máš povahu, jaké záliby a ovšem mnoho-li ten obrázek smí stát (tě je při tom to „nejodbornější“), a snad ti budu moci naznačit velikost, směr, malíře, již by ti vyhovovali. Také tuto odpověď ti nedávám. Pak bych ti mohl dáti radu — řekněme — přátelskou, kdybych něco o tobě věděl, i zase, kolik smí obrázek stát. To však nevím. A konečně mohu ti dáti radu podle svého osobního gusta: dej si do svého kouta nějakou krásnou fotografii Vladimíra Iljiče a pak ještě jednu nebo dvě krásné fotografie z přírody a z průmyslového světa v prostém rámečku: hlavně však nekupuj žádný „skvostný“ barvotisk v zlaceném rámci.

*J. H., Nová Paka:* „Internacionálu mládeže“ předávám soudruhu Urbanovi z agitpropu I. kraje, který ti poradí. Jinak myslím, že veršování je vůbec zastaralá nemoc, kterou bychom si měli všichni odvyknouti. Udrzuje se jen setrvačností, ale užitek z ní jest dnes pranepatrný. Byla by to neodpustitelná chyba, kdybychom podle tvé rady zasvěcovali do tohoto vyžitého řemesla ještě i řádné dělníky nějakými příručkami technickými a odbornou korespondencí. Nevěř tomu, že tímhle způsobem objevili bychom nějaký „proletářský talent“. „Proletářské umění“ je vůbec veliké nedorozumění, kterému zkušenější marxista nepodlehne. Snad přijde doba, kdy i tyto věci budou u nás vyjasněny.

*Jan Jurýn:* Tvůj „Rozchod“ není povídkou, nýbrž jen schéma, ve kterém není skutečného života.

*Naším americkým čtenářům:* Mnoho soudružských díků za ochotu a časopisy. Něčeho jsme již použili, jak jste asi pozorovali. Pokud běží o fotografie, poznali jste již jistě a četli, čeho hlavně potřebujeme.

*Romanu Jakobsonovi:* Milý Romane, nevím sice, proč v polemice užíváš proti mně tónu, jež znám od vašich běženců, když jezdí vlakem a mluví s našimi lidmi trochu povýšeně a arogantně, jako by se pova-



žovali za kulturtrégry, zato však chápu, že při svém bezpartijním a „netřídním“ smýšlení sympatizuješ s církví Pásma, jehož hlavní odvahou je to, že marxismus a komunismus směšuje rozmarně s posledními křečemi měšťáckého umění. Tvoje (a ruské) filologické hračky hodí se velmi dobře do tohoto okolí. V našem „rádci“ mohu ti přispěti jen tou radou, abys o takových věcech, jako jsou hádanky v dělnickém časopise (které, jak můžeš pozorovat, ostatně velmi zanedbávám), raději nemluvil. To je pro povýšené intelektuály tvého druhu „španělská vesnice“. Svě veršované úvodníky pak jsem kdykoli ochoten zastaviti, jakmile v Pásmu počnou se ti naši „odvážlivci“ logicky řídit aspoň Lu Märtenovou.

\*

*Bohnice:* Máme veliký nedostatek místa a stále tolik drobného materiálu domácího, že nemůžeme vyhověti vždy soudruhům, kteří nám posílají obrázky jen lokálně zajímavé. Musíme míti zřetel nejen k jednotlivým místům, která chtějí v Reflektoru viděti svou věc, ale především k oněm tisícům čtenářů ostatních, kteří vyhledávají v Reflektoru poučení ze světa. Nebylo by nic snadnějšího než proměnit Reflektor v maloměšťácký časopis československý: ale chceme z něho přece míti revoluční časopis mezinárodní. Proto musíme z došlého materiálu *vybírat*. A promiňte, soudruzi, ty vaše „dožinky“ byly bezpochyby lokálně užitečná věc, ale snímky znázorňují něco, co, nehledíc k té sovětské hvězdě, podobá se náramně „národní slavnosti“ ve falešných krojích. Rozumíme tomu, že z finančních důvodů udělá se tu a tam kompromis v zájmu dobré věci, ale obrázek v Reflektoru je zároveň doporučením k následování, a takové doporučení této věci dáti nemůžeme.

\*

*Všem zasilatelům fotosnímků!* Napište na zadní stranu každého obrázku vždy: 1. Jméno a adresu zasilatele. 2. Zcela stručný popis fotografovaného předmětu. 3. Jméno fotografa, má-li býti otištěno. 4. Datum. — Číslice, značky do obrázků nevpisujte; je-li třeba osobu nebo místo naznačiti, učiňte vždy popisem na rubu nebo na zvláštním lístku. — Neběží-li o nějakou příliš milou památku, ponechte nám snímky pro archiv.

*Fr. D., Bubeneč:* Nemůžeme ze zásady uveřejňovati snímky divadelních scén z her vlasteneckých a maloměšťáckých, kdyby to byly snímky sebelepší. Tím bychom nepřímou dělali reklamu a dávali doporučení kusům, které naši ochotníci nemají hráti nebo které jsou připouštěny



jen z nouze. Tvůj snímek je opravdu velmi dobrý, ale kus nestojí za nic.

*K. Ž., Vnoř:* Tak tedy kdosi ti domlouval v hostinci, že jíš nožem, a ty se zlobíš na takové měšťácké předsudky. Chceš vědět, máš-li pravdu. Takhle to tedy je: Buďže nůž je tupý, a pak patří k brusiči, a nikoli na stůl, anebo je ostrý, a pak nepatří do úst, protože může pořezat rty, jazyk, dásně. Také je pro někoho velmi nepříjemné, má-li olizovat stále železo. Z těchto dvou důvodů vyvinul se odpor proti tomu, když někdo například omáčku strká do úst nožem. Ale celá věc vznikla z evropské módy měšťácké jísti nožem a vidličkou zároveň, držeti je v ruku a manipulovati jimi podle zvláštního předpisu, zkrátka dokazovati i tu své „dobré vychování“ způsobem tajrlickým. Nebylo by bezpochyby nikoho napadlo jísti nožem, kdyby se nebylo u nás ujalo manipulování oběma pomůckami zároveň. V Americe jedí přirozeněji: napřed si rozkrájí všechno na talíři, pak nůž odloží a jedí vidličkou a omáčku, mají-li chuť, lžící. Tak je to správné, rozumné, prosté i pohodlné. I když je to stará móda.

\*

*Zasílatelům snímků.* Soudruzi, kteří nám zasílají snímky z místního hnutí nebo jiné fotografické obrázky pro naše domácí i zahraniční hnutí zajímavé, učiní dobře, neběží-li o nějaké zvláštní památky rodinné, když nám snímky ty ponechají pro archiv. Již za rok seženeme takhle sbírku, která bude cenná a důležitá pro stranu. Ale děje se, že i velké korporace, které nám pošlou několik pohlednic, jichž bylo hojně vytištěno nebo na něž desky jsou v jejich majetku, chtějí, aby jim tyto pohlednice byly vráceny.

*Živelní pohromy.* Obdrželi jsme snímky z nedávných živelních pohrom z několika stran, ale pro nedostatek místa bylo nutno je odložit tak jako mnohou věc s naším hnutím přímo nesouvisející.

*Revírní rada.* Kladno. Byl nám zaslán obrázek skupiny horníků, kteří se léčí v sanatoriu revírní rady kladenské. Ale naši čtenáři nezajímají se přece o tyto obličejy jako spíše o to, jak vyhlíží jejich život v sanatoriu. Takové obrázky potřebujeme, nikoli pouhé skupiny, nic nepovídající.

*Jar. Dv., Pardubice:* Obrázkové kuplířství Ilustrovaného zpravodaje je samo o sobě zcela lhostejná věc, přirozený produkt doby, jejíž pohlavní mravy jednak se uvolňují, jednak jsou zkaženy. Lesklý a rozmařilý život buržoazie vzbuzuje velké choutky i u žen chudých a uvězněných v malých poměrech: za projíždku v autu koupíš ženu se vším všude. Ale koneckonců i takové ubohé choutky pramení z touhy



po zvýšení životní úrovně, která je emancipační činitel a rozkládá buržoazní společnost. Takzvaná ctnost je konzervativní činitel náboženského původu, který udržuje ženu v otroctví a posiluje špinavou prostituci. Prodajnost sama je ovšem také činitel reakční, ale nutno rozlišovat prodajnost prostitutek od přijímání dárků a výhod, obvyklého odpradávná u žen v jejich milostném poměru k mužům a v takovém „čestném“ smyslu vyskytujícího se poněkud i u vyšších živočichů jiných. Tedy pro ty, kdož studují pohlavní otázku naší doby kriticky a srovnávacím způsobem, jest i to kuplířství Ilustrovaného zpravodaje věc zajímavá a poučná. Ohavnost vězí jinde, v tom, že časopis tak rozšířený a takovými prostředky se rozšiřující nekoná na druhé straně zhola nic pro povznesení úrovně a poučení svých čtenářů, ba že v nich živí maloměšťáckou zpozdilost v každém směru, ač sám je obchodně nad ním „povznesen“.

*B. M., Moravská Ostrava:* Nedošlo dosud k mnoha věcem, které jsme slibovali nebo měli v úmyslu, ba dokonce se v tomto směru Reflektor pro nás stále zmenšuje, poněvadž jsme zatopeni domácím obrazovým materiálem. Reflektor je oblíben, a tak přirozeně každá organizace chce v něm mít něco svého, a jen těžce dobýváme si trochu místa pro text a programovou akci. Jediné východisko je týdeník.

*Proti drahotě a perzekuci.* Přinášejíce v tomto čísle obrazy z protidrahotních projevů z neděle 15. února, předvádíme zároveň výmluvné svědky o jejich síle a nejlepší odpověď na lži tisku nepřátelského revolučnímu proletariátu. Na této straně oba pohledy jsou z Václavského náměstí v Praze; policie bděla, aby také její akce nebyla zachycena. Doufáme však, že příště budeme mít fotografickou službu již tak zorganizovanou, abychom mohli i v tomto směru uspokojiti naše čtenáře. — Při této příležitosti žádáme znova své čtenáře, s Reflektorem sympatizující, aby na nás stále pamatovali s fotografiemi masových projevů a ze života proletariátu. Redakce, nemohouc o všem předem vědět a nemohouc mít všude svých zástupců a fotografů, je odkázána na součinnost čtenářů. Dělníci, Reflektor je váš: necht' se tedy stane opravdu dílem kolektivním v nejlepším slova smyslu!